JAMHUURIYADA SOMALILAND
GOLAHA WAKIILADA

Xeer-hoosaadka Golaha Wakiilada
Xeer Lr. 12/2014

TUSMADA XEERKA

CUTUBKA 1AAD: GOLAHA WAKIILADA EE SOMALILAND....................6

Qodobka 1-aad Erey Bixin...6

Qodobka 2-aad Tilmaamaha guud ee Golaha Wakiilada Somaliland.............8

Qodobka 3-aad Awoodaha Golaha Wakiilada Somaliland...............................9

Qodobka 4-aad: Dhaarta Xildhibaanada 10

CUTUBKA 2-AAD: ISUU YEEDHIDA XUBNAHA IYO DHISIDA GUDDOONKA GOLAHA 11

Qodobka 5-aad: Fadhiga ugu horreeya ee Golaha Wakiilada Cusub 11

Qodobka 6-aad: Qaabka loo dooranayo Gud' Golaha iyo labadiisa ku-xigeen..11

CUTUBKA 3-AAD GUDOONKA, XAFIISKA IYO GUUDIYADA GOLAHA 13

Qodobka 7–aad Qaab dhismeedka Maamul ee Golaha..........................13

Qodobka 8-aad Awoodaha Gudoomiyaha Golaha Wakiilada 14

Qodobka 9-aad Awoodaha Gudoomiye ku-xigeenada Golaha Wakiilada..16

Qodobka 10-aad Xil-Waayida Gudoomiyaha & Ku-Xigeenadiisa..............16

Qodobka 11-aad Xilka Xoghayaha Guud ee Golaha Wakiilada 17

Qodobka 12 -aad Xilka Xoghaye Ku-Xigeenka Golaha Wakiilada..............19

CUTUBKA 4AAD MUDANAYAASHA GOLAHA WAKIILADA.................19

Qodobka 13-aad Xilka Mudanayaahsa Golaha Wakiilada........................19

Qodobka 14-aad Xuquuqda Mudanayaasha Golaha...............................19

Qodobka 15-aad Maamuuska iyo Xasaanada Mudanayaasha Golaha.......20

Qodobka 16-aad Ka Xaadirida Fadhiyada Golaha................................21

Qodobka 17-aad Labiska iyo Haybada Xildhibaanka............................22

Qodobka 18-aad Waayida Xubinnimada Golaha wakiilada 22

CUTUBKA 5-AAD MADAXWEYNAHA SOMALILAND......................... 23

Qodobka 19-aad Madaxweynaha iyo Golaha Wakiilada.........................24

Qodobka 20-aad Eedaynta iyo Xil Ka Qaadista Madaxweynaha iyo Madaxweyne Ku-Xigeenka...23

CUTUBKA 6-AAD KALFADHIYADA IYO FADHIYADAGOLAHA WAKIILADA...24

Qodobka 21-aad Kalfadhiyada iyo Fadhiyada Golaha Wakiilada.............24

Qodobka 22-aad Kalfadhiyada Aan Caadiga Ahayn ee Golaha 24

Qodobka 23-aad Ajendaha Golaha 25

Qodobka 24-aad Guntanka (Quorum)...25

Qodobka 25-aad Noocyada Codaynta 25

Qodobka 26-aad Habka dooda iyo Anshaxa xubnaha 27

Qodobka 27aad Dhexgal Toosineed(Points of Order) ama Sixitaan 28

Qodobka28aad Hadal Jeedinta Wasiirada & Madaxda kale 28

Qodobka 29aad Amniga Golaha Wakiilada...29

Qodobka 30aad Kaydinta & Xafidaada Kalfadhiyada Golaha..................30

Qodobka 31aad Xushmada Istaaga Golaha...31

Qodobka 32aad Nidaamka Fadhiyada Golaha....................................31

CUTUBKA 7-AAD HABKA ANSIXINTA SHURUUCDA........................32

Qodobak 33aad Soo Bandhigida Mashruuc Sharci................................32

Qodobka 34aad Habka Mashruuc Sharci Marayo 32

Qodobka 35aad Heerka Guddiyada Golaha (committee stage) 34

Qodobka 36-aad Waajibaadka Guddi Hoosaadka Golaha Ee Habraaca Mashruuc Sharci 35

Qodobka 37-aad Doodda Gole Weynaha ee Mashruuc Sharci 35

Qodobka 38-aad Akhriska 2aad Ee Mashruuc Sharci 36

Qodobka 39-aad Xeerka Madaxweynuhu Soo Celiyo 37

Qodobka 40-aad Habka Dhaqan Gelinta Mashruuc Sharci La Ogolaaday...38

Qodobka 41-aad Mashruuc Sharciyada La Diida...38

Qodobka 42-aad Mooshinada (Motions) Dabeecada Guud Ee Mooshinada (Motions)...38

Qodobka 43-aad Habka Codsiga Iyo Noocyada Mooshinada..........................39

Qodobka 44-aad Ogaysiinta Mudanayaasha Mooshinka..................................40

CUTUBKA 8-AAD GUDDIYADA...40

Qodobka 45-aad Guddi Hoosaadyada Golaha...................................40

Qodobka 46-aad Waajibaadka Shaqo ee Gudiyadda Golaha Wakiiladda...40

Qodobka 47-aad Qaabdhismeedka Guddi Hoosaadka 41

Qodobka 48-aad Kulamada Guddiyadda 42

Qodobka 49-aad Kulamada Xidhan Ee Guddida..................................43

Qodobka 50-aad Ajendaha Kulanka Guddida...43

Qodobka 51-aad Shaqaalaha Guddiyada..43

Qodobka 52-aad Tirada Guddi Hoosaadyada Golaha...................................43

Qodobka 53-aad Guddi Hoosaadyada Gaarka ah..44

Qodobka 54-aad Guddida Joogtada Ah iyo Anshaxa......................................44

Qodobka 55-aad Guddida Arrimaha Gudaha iyo Nabadgelyada.....................45

Qodobka 56-aad Guddida Hawlaha Golaha (business committee)..............46

Qodobka 57-aad Guddida Ilaalinta iyo Daryeelka Hantida Qaranka............47

Qodobka 58-aad Guddida Dhaqaalaha, Maaliyada iyo Ganacsiga..................48

Qodobka 59-aad Guddida Siyaasada Arrimaha Debedda, Iskaashiga Caalamiga ah iyo Qorsheynta Qaranka..48

Qodbka 60-aad Guddida Arrimaha Bulshada iyo Diinta......................................48

Qodobka 61-aad Guddida Arrimaha Deegaanka, Xoolaha, Beeraha, iyo Khayraadka Dabiiciga..49

Qodobka 62-aad Guddida Garsoorka, Cadaalada, Shuruucda iyo Xuquuqul Insaanka..49

Qodobka 63-aad Guddida Hawlaha Guud iyo Gaadiidka....................................50

Qodobka 64-aad Guddida Arrimaha Difaaca...50

CUTUBKA 9-AAD KORMEERIDA XUKUUMADA.................................51

Qodobka 65-aad U Yeedhidda Masuuliyiinta Qaranka.......................................51

Qodobka 66-aad Maamulka Guud Ee Golaha Wakiilada....................................51

Qodobka 67-aad Ku Dhawaaqida Xaalada Degdega Ah.....................................52

Qodobka 68-aad Wax Ka Bedelka Xeer Hoosaadka Golaha Wakiilada...........52

Qodobka 69-aad Laalis...52

Qodobka 70-aad Buuxinta Jagada Golaha Wakiilada...52

Qodobka 71-aad Dhamaadka Mudada Golaha Wakiilada...................................53

Qodobka 72-aad Habka Loo Raacayo Kala Dirista Golaha Wakiilad.................53

Qodobka 73-aad Dhaqangalka Xeerhoosaadka..53

CUTUBKA 1AAD
GOLAHA WAKIILADA EE SOMALILAND

Qodobka 1aad

Erey bixin

Dastuurka: Waxaa loola jeedaa Dastuurka Qaranka ee JSL.

Madaxweyne:- waxaa loola jeedaa Madaxweynaha Qaranka Jamhuuriyada Somaliland

Xeer-hoosaad: Waxa loola jeedaa Xeer u gaar ah Golaha Wakiilada oo habaynaya Sida Goluhu u gudanayo xilkiisa iyo awoodaha Dastuurka iyo Xeerarku u jideeyeen.

Gudoomiye (Speaker):- Waxaa loola jeedaa Gudoomiyaha Golaha Wakiilada

Gudoomiye ku xigeen: - waxa loola jeeda Gudoomiye ku xigeenka 1aad ama ka 2aad ee Golaha Wakiilada

Wasiirada:- waxaa loola Jeedaa xubnaha Golaha Wasiirada ee Xukuumada Jamhuuriyada Somaliland

Ajende: - waxaa loola jeedaa qorsha hawleedyada Fadhiyada Golaha iyo Guddi Hoosaadyada Golaha Wakiilada

Cod qarsoodi ah: - waxaa loola jeedaa Codeynta mudanayaashu u dhiibtaan si Qarsoodi ah

Cod gacan taag ah:- waxaa loola jeedaa Codeynta aan qorsoodiga aheyn ee mudanayaashu dhiibtaan.

Qolalka Shirarka: - Waxaa loola jeedaa qol-weynaha (main hall) shirka ee Golaha iyo Qolalka kale ee Guddiyadu ku shiraan.

Guddi hoosaad: Waxaa loola jeedaa Guddiyo Golaha laga dhex magacaabay oo hawl gaar ah u qaabilsan Golaha.

Guddida hawlaha Golaha (business committee): Waxaa loola Jeedaa Guddida ay ku jiraan dhammaan Gudoomiyaayasha Guddi Hoosaadyada , Gudoomiyaha Golaha, labada Gudoomiye ku xigeen iyo Xoghayaha Guud.

Go'aan: Waxaa loola jeedaa wax kasta oo markii loo codeeyey aqlabiyada Goluhu ku ansixiyey.

Kal-fadhi: Waxaa loo jeeda mid ka mid ah saddexda kalfadhi ee dastuurku waajibiyey inay Golaha Wakiiladu sanadkii fadhiistaan

Fadhi (Sitting):- Waxaa loola jeedaa kulan kasta oo kooramkiisu u dhamaystiran yahay kuna furma hab waafaqsan xeer hoosaadka Golaha.

Fadhi Guddi: waxaa loola jeedaa fadhiyada ay yeeshaan xubnaha Guddi-hoosaadyada Golaha ee kooram ku furma.

Xoghaynta Golaha:- Waxaa loola jeedaa shaqaalaha Golaha Wakiilada ka shaqeeya oo uu hormoodka u yahay Xoghayaha Guud.

Hadal Qoraal:- Waxaa loola jeedaa qoraal xoghayntu ka reebto dooddaha, go'aamada, baaqyada, iwm ee Golaha ka soo baxa

Fadhi xidhan:- Waxaa loola jeedaa fadhiyada aan loo ogolayn shaqaalaha Golaha, dhegaystayaasha, saxaafadda iyo martida kale.

Fadhi furan: Waxaa loola jeedaa fadhiyada Golaha ee dhegaysigiisa ay ka qaybgeli Karaan **dadweynaha, martida kale iyo saxaafaddu**.

Motion Mashruuc sharci: Waxaa loola jeedaa soo jeedin sharci qabyo ah oo u furan dood iyo wax ka bedel (Bill of Law).

Kooram: Waxaa loola jeedaa tirada xubnaha mudaneyaasha Goluhu sifo sharci ah uu ugu furmi karo fadhi Gole, waxaana ugu yar tirada guud ee Golaha badhkeed iyo hal marka laga reebo kuraasta bannaanaashahooda la baahiyey.

Mudaneyaasha cusub: Waxaa loola jeedaa mudaneyaasha ku yimi doorasho guud oo toos ah (general election) oo dimuquraadi ah.

Mudane: Waxaa loola jeedaa xubin ka tirsan Golaha Wakiilada (lab/dhedig).

Xuquuqda Mudanaha:- waxaa loola jeedaa dhawrsanaanta iyo xuquuda mudanayaasha ee ku xusan Qodobka 49aad ee dastuurka JSL

Maamuuska iyo xasaanad:- Waxaa loola jeedaa maamuuska iyo xasaanada mudanayaashu leeyihiin ee ku xusan Qodobka 49aad ee dastuurka JSL

Fadhi gaar ah: Waxaa loola jeedaa fadhiga ugu horeeya ee Golaha Wakiilada cusub**.**

Fadhi wada-jir ah: - waxaa loola jeedaa fadhiyada ay labada Gole (Guurtida iyo Wakiiladu) wada jir u fadhiistaan

Khudbad sanadeed:- Waxaa loola jeedaa Khudbad Sanadeedka Madaxweynaha Jamhuuriyada Somaliland ka jeediyo kal-fadhiga ugu horeeya sanad walba sida ku xusan Qodobka 46[aad] F/4[aad.]

Soo jeedin (motion): Waxaa loola jeedaa soo jeedin rasmi ah oo uu soo jeediyo mudane ama mudaneyaal si looga doodo go'aana looga gaadho.

Toosin (Point of Order): Waxaa loola jeedaa soo dhexgelida hadal mudane wato si loo saxo ama loo waafajiyo sharciga oo keliya.

Aqlabiyad fudud (Simple Majority): Waxaa loola jeedaa codka lagu ansixiyo haldheeri, ee tirada kooramka mudanayaasha fadhiya**.**

Aqlabiyad Buuxda (Absolute Majority): Waxaa loola jeedaa codka lagu ansixiyo kala badhow badh iyo hal tirada guud ee xubnaha guud ee Golaha, marka laga reebo kuraasta bannaanaashahooda la baahiyey.

Aqlabiyada Golaha (2/3):- waxaa loola jeedaa Codka lagu ansixiyo Saddex meelood laba meelood (2/3) ee tirada guud ee Golaha Wakiilada

Xuduudda Golaha: Waxaa loola jeedaa dhamaan dhulka uu ku fadhiyo Goluhu, ayna ka mid yihiin barxada Golaha, madasha fadhiya Golaha (chamber), qolalka guddiyada iyo dhamman Xafiisyada kale ee Golaha.

Qodobka 2[aad]

Tilmaamaha guud ee Golaha Wakiilada Somaliland

1. Golaha Wakiiladu waa qaybta koowaad ee sharci dejinta dalka waana Wakiilada dad weynaha
2. Golaha Wakiiladu wuxuu ka kooban yahay laba iyo sideetan (82) xubnood oo lagu soo doorto doorasho guud oo toos ah.
3. Afka loo isticmaalayo shaqada iyo dooddaha Golaha waa Af-soomaali.
4. Xarunta Golaha Wakiiladu waa magaalo madaxda dalka ee Hargeysa.
5. Astaanta Goluhu waa geed uu hoos yaalo rixle kitaab fidsani dul_yaalo.

6. Muddo xileedka Goluhu waa Shan **(5)** sanno oo ka bilaamanta maalinta Maxakamadda Sare ku dhawaaqdo natiijada Kama dambaysta ah ee doorashada Golaha Wakiilada.
7. Golaha wakiiladu wuu ka furan karaa xarumo cusub Gobolada dalka.

Qodobka 3aad

Awoodaha Golaha Wakiilada Somaliland

Goluhu wuxuu leeyahay awoodaha soo socda:

1. Goluhu wuxuu awood u leeyahay in ay fuliyaan dhammaan awoodaha uu siiyey dastuurka iyo xeerarka kale ee dalku.
2. Ansixinta, waxka bedelka ama diidista mashruuc sharci la hor keenay.
3. Curinta mashruuc sharciyeed, hubinta iyo dhawrista sharciyada
4. Ansixinta miisaaniyad sannaddeedka iyo xisaab-xidhkeeda sida ku xusan Qodobka 55aad Farqadiisa 7aad ee Dastuurka qaranka.
5. Curinta iyo waxkabedelka Xeer-hoosaadka Golaha iyo ansixintiisa.
6. Doorashada Guddoomiyaha Golaha Wakiillada iyo ku-xigeennadiisa (1aad iyo 2aad) iyo xil ka qaadistooda.
7. Eedaynta iyo maamuus ka xayuubinta Madaxweynaha, madaxweyne ku xigeenka.
8. Ansixinta ama diidmada Wasiirrada, Wasiiru dawlayaasha, Wasiir ku-xigeennada iyo madaxda kale ee qaranka ee dastuurku ama xeer kale jideeyey ansixintooda.
9. Dabagalka, la xisaabtanka iyo u kuurgelidda Hayadaha Dawlada si loo hubiyo fulinta sharciyada.
10. U yeedhida Xubnaha Golaha wasiirada, hay'adaha madaxa banaan, komishanada iyo guddiyada qaranka.
11. U kuur gelidda Dhaqangelinta Dastuurka iyo xeerarka kale ee wadanka u yaal
12. Wax-ka bedelka (amendment) dastuurka sida ku xusan Qodobka 126aad ee Dastuurka JSL.
13. Ansixinta ama diidmada madaxda dawladda ee dastuurku ama Xeer Golaha Wakiilada ka soo baxay jideeyay.

14. Dhisida Guddiyo gaar ah (adhoc Committees).

15. Ansixinta heshiisyada xukuumadu gasho ee khuseeya arrimaha siyasadda, dhaqaalaha iyo nabadgelyada.

16. Ka doodista iyo ansixinta mashruuc sharci ee ay soo gudbiso Xukuumaddu, Guurtidu ama ay keenaan mudanayaal Golaha ka tirsani.

17. Kala qaybgalka Golaha Guurtida fadhiyada Dastuurku jideeyey.

18. Golaha wakiiladu wuxuu u gudbinayaa Golaha Xukuumadda talooyin iyo tilmaamo ku saabsan hogaaminta siyaasadda guud ee dalka.

19. Sida waafaqsan Qodobka 53aad farqadihiisa 6aad iyo 7aad ee Distuurka Qaranka, Guddiyada Golaha Wakiiladu waxay awood u leeyihiin in ay wasiirada ama madaxda hay'addaha dawladda ama madaxda sare ee kale ee qaranka oo hawshoodu khusayso ay wax ka weydiiyaan gudashada xilkooda, xogta ay ka helaan iyo soo jeedintoodana Golaha ay horkeenaan.

20. Jideynta canshuuraha iyo talaabooyinka kale ee kor loogu qaadayo dakhliga.

21. Oggolaanshaha xaalada deg-dega ah (State of Emergency), ka dib markay soo jeediso Xukuumadu.

Qodobka 4aad

Dhaarta Xildhibaanada

Xubin kasta oo ka mid ah mudanayaasha Golaha Wakiilada inta aanu xilka qaban waxa uu marayaa/maraysaa dhaarta ku xusan qodobka 129aad ee Dastuurka Qaranka oo ah sidan

(Waxaan Illaahay ugu Dhaartay inaan u noqonayo Daacad diintayda Islaamka ah, Dalkayga Soomaaliland, Dadkiisana ku Maamulayo Sinnaan iyo Caddaalad).

CUTUBKA 2AAD
ISUGU YEEDHIDDA XUBNAHA CUSUB IYO DOORASHDA GUDOOMIYAHA IYO KU XIGEENADA

Qodobka 5aad

Fadhiga ugu horreeya ee Golaha Wakiilada Cusub

1. Fadhiga ugu horeeya ee Golaha Wakiilada cusub waa fadhi gaar ah wuxuuna qabsoomayaa maalinta madaxweynuhu u muddeeyo, soddon (30) maalmood gudahood laga bilaabo maalintii ay maxakamada sare ku dhawaaqday natiijadii doorashada ama maalinta shan iyo afartanaad (45) oo xubnaha Golaha cusubi iskood isugu yimaaddaan, kana soo qaybgalaan fadhigaa Saddex meeloodow laba meelood (2/3) ugu yaraan tirada guud ee xubnaha Golaha Wakiilada ee cusub.

2. Fadhiga xubnaha Golaha Wakiilada ee cusub waxaa furaya Guddoomiyaha Maxkamadda Sare oo isla maalintaana dhaarinaya xubnaha Golaha Wakiilada ee cusub.

3. Dhaartu waxay noqonaysaa mid mid waxaana dhaarinaya Gudoomiyaha Maxkamada Sare.

4. Xubinina (memeber) ma codayn karto iyada oon la dhaarin.

5. Dhaarta ka dib, Shirka waxa Gudominaya mudanaha ugu da'da weyn xubnaha Golaha cusub, waxana lagu dooranayaa isla fadhiga maalintaas Gudoomiye iyo laba ku Gudoomiye ku xigeen.

Qodobka 6aad

Qaabka loo dooranayo Gudoomiyaha Golaha iyo labadiisa ku-xigeen:

1. Si Waafaqsan dastuurka, xildhibaanka ugu da'da weyn Golaha ayaa shirgudoominaya doorashada Gudoomiyaha

2. Marka la doorto Gudomiyaha Golaha, Gudoomiyaha ayaa shirgudoominaya doorashada ku xigeenadiisa.

3. Gudoomiyaha iyo ku xigeenadiisa waxaa cod qarsoodi ah oo aqlibiyad hal dheeri ah ku dooranaya xubnaha Golaha wakiilada.

4. Marka ay bannanaato jagada Gudoomiyaha, xilka waxaa sii wadaya ku-xigeenka 1aad, Goluhuna shaqo kale ma qaban karo ilaa uu doorto Guddoomiye, taas oo ku dhacaysa 7 maalmood gudahood haddii uu kalfadhigu furan yahay, Hadii kal-fadhiga xidhan yahayna fadhiga ugu horeeya ee kal fadhiga xiga ayaa lagu dooranayaa.

5. Gudoomiye ku xigeenka 1aad waxa uu Golaha waydiinayaa mudanayaasha u sharaxan jagada Gudoomiayaha Golaha.
6. Musharixiinta doonaysa in loo doorto xilka Gudoomiyaha iyo Gudoomiye ku-xigeenada waa in ay yihiin xubno ka tirsan Golaha wakiilada
7. Musharax kastaa waa in uu u soo gudbiyaa qoraal muujinaya rabitaankiisa oo ay la socdaan laba (2) sawir iyo taariikh nololeedkiisa/nololeedkeeda (CV).
8. Musharax kastaa wuxuu qoraalkiisa ku soo qeexayaa jagada uu u tartamayo hadii ay tahay tan Gudoomiyaha ama tan ku-xigeenada(1aad ama 2aad)
9. Xildhibaan kasta warqadda uu ku soo codeeyo wuxuu ku ridayaa sanduuq marka hore faaruq ah, dushana ka jeexan, gudihiisuna uu muuqdo
10. Gudoomiyaha Goluhu musharixiinta wuxuu siinayaa waqti ay ka hor hadlaan mudanayaasha dooranaya si ay ugu qanciyaan in ay u codeeyaan.
11. Haddii uu mudane keliya uu noqdo musharaxa Gudoomiyaha Golaha Wakiilada, mudanahaas waxaa loogu dhawaaqayaa in uu yahay Gudoomiyaha Golaha Wakiilada.
12. Haddii ay Musharixiintu noqdaan laba Mudane ama in ka badan Goluhu wuxuu ku kala saarayaa cod.
13. Codaynta waxaa loo raacayaa sida ku cad **Qodobka 25aad** ee Xeer Hoo**s**aadka Golaha Wakiilada.
14. Musharaxa ugu cod bata waxa uu ku guulaysanayaa in uu noqdo Gudoomiyaha Golaha wakiilada.
15. Gudoomiyuhu inta aanu wax shaqo ah bilaabin wuxu u dhaaranayaa qaranka isagoo raacaaya **Qodobka 129aad** ee Dastuurka Qaranka
16. Dooroshooyinka Gudomiye ku-xigeenada waxa la waafajinayaa habraaca doorashada Gudoomiyaha.

CUTUBKA 3AAD

GUDOONKA,MAAMULKA IYO GUDIYADA GOLAHA

Qodobka 7aad
Qaab dhismeedka Maamul ee Golaha

1. Qaab dhismeedka Golaha wakiiladu waxa uu noqonayaa sidan:-

   a) Gudoomiyaha Golaha Wakiilada
   b) Gudoomiye ku xigeenka 1aad.
   c) Gudoomiye Ku xigeenka 2aad.
   d) Xoghayaha Guud
   e) Xoghaye Guud ku –xigeen
   f) La taliyaal sharci
   g) Agaasime waaxeedyo inta loo baahdo
   h) Iyo shaqaalaha kale ee Golaha

2. Xoghayaha iyo Ku xigeenkiisa waxaa soo magacaabaaya Gudoomiyaha

3. Gudoomiyaha ayaa dhaarinaya Xoghayaha Guud iyo ku xigeenkiisa.

4. Gudoomiyaha ayaa shaqo joojin ku samayn kara xilkana ka qaadi kara Xoghayaha Guud iyo ku xigeenkiisa.

   a) Xoghhaynta Golaha waxaa lagu xulanayaa sida aqoontooda cilmiyeed iyo khibradoodu ay u kala sarayso.

   b) Iyadoo qodobka 52aad ee dastuurka sidiisa loogu dhaqmayo Xoghayaha Guud ayaa soo jeedinaaya dalac siinta, darajo hoos u dhiga, kala bedelka iyo shaqo ka joojinta shaqaalaha Golaha waxaana go'aan ka gaadhaya Gudoomiyaha Golaha.

   c) Arrimaha la xidhiidha cabashada shaqaalaha, racfaan IWM waxaa loo gudbinayaan guddida joogtada ah oo awood u leh dib-u-eegista cabashada shaqaalaha.

   d) Xoghaynta Goluhu waxay ku hawl galayaan una cuskanayaa gudashada xilkooda tilmaamaha (Directives) iyo awaamirta Gudoomiyaha Golaha wakiilada.

   e) Xoghaynta waxa waajib ku ah in xubin ama xubno ka tirsani ay ka qayb galaan shirkasta oo u qabsoma Golaha Wakiilada, si ay u diiwaangeliyaan doodaha, isweydiinaha, go'aamada Goluhu gaadho, iyo hadal qoraalka (Minutes).

   f) Mashruuc sharci kasta oo doodiisu dhammaatay waa in qoraal ahaan, maqal iyo muuqaal ahaan loogu kaydiyaa Xusuus dhawrka

(Archives) Golaha, mudanayaashuna helaan nuqulo hadal-qoraalka ah, iyadoo ay la socdaan magacyada ka qaybgalay doodda.

g) Fadhiyada xidhan iyo shirarka lagaga hadlaayo arrimaha khuseeya shaqaalaha Golaha, loogama baahna in ay Xoghayntu ay ka qayb qaadato.

h) Xoghaynta Golaha waxaa xil ka saaran yahay xafidaada hantida Golaha dhukumantiyada iyo qoraalada la xidhiidha Golaha, isla markaana waxaa masuuliyad gaar ah ka saaran tahay inay ilaaliyaan wax allaale wixii Gudoomiyahu u aqoonsado (SIR) ciddii faafisana mutaysato ciqaab sharciyeed.

i) Si loo sugo kala madax bannaanida waaxaha dawladda, xoghaynta iyo shaqaalaha kale ee Golaha Wakiiladu, xuquuqdooda iyo waajibaadkooda waxaa nidaaminaya Xeer No.15 ee 26/2/2000 (Xeerka Shaqaalaha Golaha Baarlamaanka).

j) Xoghaynta Golaha waxaa ka reeban in ay la murmaan kalana doodaan Mudaneyaasha Golaha shaqadooda loo soo igmaday.

k) Xoghaynta Goluhu waa in aanay ku dhex milmin, dhexdhexaadna u noqdaan Mudanayaasha oo aanay kala raacin, hadii ay taasi dhacdana waxay mutaysan doonaan ciqaab sharciyeed.

l) Xoghaynta Goluhu waa in aanay ka qayb qaadan shirarka u gaara mudanayaasha Golaha, shirarkaas oo aany mudanayaashu ka dalban.

Qodobka 8aad

Awoodaha Gudoomiyaha Golaha Wakiilada

Gudoomiyaha Golaha Wakiilada

1. Wuxuu mas'ul ka yahay fulinta iyo dhawrista Xeer-Hoosaadka.
2. Wuxuu ilaalinayaa nidaamka Golaha.
3. Wuxuu ilaalinayaa habsami u socodka hawlaha Golaha sida sharci dejinta, maamulka iyo hab-maamuuska.
4. Wuxuu furayaa, xidhayaana fadhiyada Golaha.
5. Wuxuu furayaa fadhiga haddii uu koramku dhan yahay, xidhayaana fadhiyada hadd**i**i aanay soo je**e**dimo kale ka jirin Golaha.

6. Wuxuuna sheegayaa ajendaha fadhiga soo socda, isaga oo af-ahaana ku war-gelinaya xubnaha Golaha Wakiilada.
7. Wuxuu hogaamiyaa doodaha, wuxuuna hadalka u qaybiyaa mudaneyaasha.
8. Wuxuu nidaamiyaa habka codaynta, wuxuuna ku dhawaaqaa natiijadooda.
9. Wuxuu kormeerayaa shaqada Golaha iyo hawl-maalmeedka ay qabtaan Shaqaaluhu.
10. Wuxuu matalaa kuna hadlaa magaca Golaha Wakiilada.
11. Wuxuu xidhiidhiyaa Golaha iyo baarlamaannada adduunka ee dhiggiisa ah.
12. Gudoomiyuhu haddii heshiis caalami ah soo galo wuxu Goluhu ku ansixinaya heshiiskaas cod haldheeri (aqlabiyad fudud).
13. Wuxuu saxeexa heshiisyada caalamiga ah ee Goluhu la galayo baarlamaanada adduunka ee dhigiisa ah.
14. Wuxuu magacaabayaa Xoghayaha Guud ee Golahaiyo ku xigeenkiisa, wuxuuna ku sameyn karaa shaqo ka joojin ama xil ka qaadis.
15. Wuxu dhaariyaa Xoghayaha Guud iyo ku-xigeenkiisa
16. Wuxuu saxeexa go'aamada Golaha iyo waraaqaha kale ee rasmiga ah.
17. Marka uu Gudoomiyuhu maqan yahay waxa saxeexaya Gudoomiye Ku-xigeenka1aad ee Golaha, marka labaduba maqan yihiina Gudoomiye ku-xigeenka 2aad ee Golaha
18. Wuxuu Gudoominayaa Guddida Hawlaha Golaha Wakiilada (business committee).
19. Wuxuu magacaabaya iskuna badeli karaa xubnaha Guddiyada Golaha .
20. Wuxuu ahaanaya mid u dhex ah mudaneyaasha marka laga reebo xaalada codkiisa loo baahdo.
21. Wuxuu Kormerayaa maamulka Golaha.
22. Guddoomiyuhu fasaxa uu siinayo mudanaha kama badnaan karto hal (1) kal-fadhi, hadii duruufo jira awgeed uu u baahdo mudanuhu fasax intaa ka badan waxa la siinayaa fasax uu ku soo dhamaysto duruufihiisa waxaana laga jarayaa gunooyinka fadhiyada dhamaantood.

Qodobka 9aad

Awoodaha Gudoomiye ku-xigeenada Golaha Wakiilada

1. Gudoomiyaha Golaha Wakiiladu haddii uu maqan yahay ama aanu qaban Karin xilkiisa, sabab kasta ha ahtee, waxaa hawshiisii fulinaaya si ku meel gaadh ah Gudoomiye ku-xigeenkiisa koowaad, haddii uu isaguna maqnaado waxaa hawshiisii qabanaya Gudoomiye ku xigeenka 2aad ee Golaha.
2. Guddoomiye ku-xigeenadu waxay qabanayaan marka uu Gudoomiyuhu maqan yahay hogaaminta fadhiyada Golaha iyo wixii kale ee Gudoomiyuhu u igmado.
3. Marka uu joogo Gudoomiyuhu waxa labada ku-xigeen qaban karaan xil kasta oo Gudoomiyuhu u igmado

Qodobka 10aad

Xil-Waayida Gudoomiyaha & Ku-xigeenadiisa

1. Gudoomiyaha Golaha iyo labadiisa ku- xigeen waxay xilka ku waayi karaan arrimaha soo socda*:*

    a) Geeri
    b) Istiqaalo qoraal ah oo uu u soo gudbiyo Golaha.
    c) Maqnaasho cudurdaar la'aan ah oo gaaraya 45 cisho oo isku xigta
    d) Ku xad gudub shareecada islaamka, Dastuurka Qaranka, Xeer Hoosaadka Golaha ama shuruucda Qaranka
    e) Xil gudasho la'aan joogta ah.
    f) Soo jeedin (motion) xilka qaadis Gudoomiyaha iyo labada ku-xigeen waxaana keeni kara xildhibaano aaney tiradoodu ka yareyn (1/3) tirade guud ee Xildhibaanada Golaha wakiilada.
    g) Dhimirkiisa oo wax u dhiman (waali) taas oo loo baahan yahay in uu soo cadeeyo guddi dhakhaatiir ah oo la aqoonsan yahay luguna kalsoon yahay.
    h) Caafimaad daro joogta ah ama awood beelid uuna xilka la gudan karin, taas oo loo baahan yahay in uu soo cadeeyo guddi dhakhaatiir ah, oo la aqoonsan yahay laguna kalsoon yahay.
    i) Xukun kama dambays ah ay ku riday maxkamad awood u leh oo uu ku mutaysanaayo xabsi aan ka yarayn lix billood(6)

2. Moshinka xil ka qaadista Gudoomiyaha kuna salaysan asbaabaha ku xusan farqadda 1aad, xarfaheeda c, d, f, waxaa keeni Kara xildhibaano aan tiradoodu ka yarayn saddex meelood meel (1/3) tirade guud ee Golaha. Codka xil ka qaadista wuxuu ku ansaxayaa aqlibiyada saddex meelood laba meel (2/3) ee xubnaha guud ee marka laga reebo xubnaha banaanaanshahooda la baahiyay.

3. Moshinka xil ka qaadista labada Gudoomiye ku-xigeen kuna salaysan asbaabaha ku xusan farqada 1aad, xarfaheeda c, d, f, waxaa keeni kara xildhibaano aan tiradoodu ka yarayn saddex meelood meel (1/3) tirade guud ee Golaha. Codka xil ka qaadista Gudoomiye ku xigeenadu waxay ku ansaxayaa kala badh iyo hal tirada guud ee Golaha (absolute majority) marka laga reebo xubnaha banaanaanshahooda la baahiyay.

4. Soo jeedinta mooshinka xil ka qaadista Gudoomiyaha Golaha iyo ku xigeenadiisa waa inay ahaataa mid sababaysan oo ku saleysan sharciga.

5. Moshinka xil ka qaadista waxaa laga doodayaa laguna codaynayaa (3) maalmood gudahood oo maalmo shaqo ah, kamana yaraan 24 saacadood gudahood laga bilaabo taariikhda la keenay Golaha, hadaan Goluhu si kale u soo jeedin.

6. Haddi mooshin xil ka qaadis laga keeno Gudoomiyaha Golaha, waxa fadhiga loogu codeynayo hogaaminaya Gudoomiye ku-xigeenka 1aad ama 2aad kolba kii jooga.

7. Haddii Gudoomiyaha iyo ku- xigeenadiisa isku mar keliya laga keeno mooshin ah xilkaqaadis waxaa la marayaa talabooyinka soo socda:

    a) Guddoomiyaha ama Ku xigeenada laga keenay soo jeedinta (motion) xilkaqaadida waa in laga wareejiyo gudoominta fadhiyada inta ay ka dhamaanayso arrinta la xidhiidha codayntu waxaan fadhigan Gudoominaya mudanaha ugu da'ada weyn, Codeyntuna waa qarsoodi.

    b) Hadii Gudoomiyaha ama Gudoomiye Ku-xigeenadu uu lumiyaan xilka, si waafaqsan **Qodobka 10aad** ee xeer hoosaadka Golaha, Goluhu wuxuu muddo todoba maalmood ah gudahood ku dooranayaa Gudoomiye ku-xigeenanada cusub.

8. Haddii Gudoomiye ku-xigeenka 1aad ama 2aad isu sharaxaan xilka Gudoomiayaha markay bannaanaato, waa in ay u soo gudbiyaan iscasilaad Gudoomiyaha fadhiga, Goluhuna ka ogolaado.

Qodobka 11aad

Xilka Xoghayaha Guud ee Golaha wakiilada

Xoghayaha Guud ee Goluhu isagoo raacaaya awaamirta Gudoomiyaha wuxuu u xilsaaran yahay:

1. Maamulka iyo habsami u socodka hawlaha Golaha wakiilada
2. Dhawrista nidaamka Golaha
3. Nabadgelyada, xasiloonida goobta iyo xubnaha Golaha

4. Kormeerka iyo hubinta dhaqangelinta jadwalka safarada xubnaha Golaha
5. Ilaalada iyo xanaanada Hantida Golaha
6. Kormeerka xafladaha, dhawrista hab maamuska, ilaalinta qaab fadhiga Golaha iyo martida
7. Inuu hubiyo in la wargeliyey mudanayaasha waqtiyada shirarka Golaha isaga oo qoraal ugu gudbinaya marka uu Gudoomiyuhu uu ogolaado waa in lagu wargeliyaa 24 saacadood ka hor, haddaan gudoomiyuhu muujin xaalad degdeg ah.
8. Wuxuu u soo diyaarinayaa mudanayaasha ajendaha maalinkasta bilawga fadhiga
9. Xoghayaha wuxuu Gudoomiyaha Golaha la saxeexayaan xeerarka iyo go'aamada Golaha.
10. Akhrinta digreetooyinka ama qoraalada la soo jeediyo marka Gudoomiyuhu ogolaado
11. Xaadirinta mudanyaasha marka Gudoomiyuhu amro.
12. Maamulka iyo Kormeerka shaqaalaha Golaha markay gudanayaan waajibaadka hoos ku qoran:

    a) Diiwaangelinta codsiyada mudanayaasha raba in ay hadlaan, iyadoo loo tixgelinaayo sida ay u soo kala horeeyeen.

    b) Hubinta diyaarinta iyo u qaybinta qoraalada ay mudanayaashu u baahan yihiin fadhiga ka hor.

    c) Hubinta qaadista Minutes ee fadhiga Golaha.

    d) Hubinta tirada xildhibaanada, codadka la bixiyay iyo arrimaha kale ee Goluhu go'aan ka gaadhay, hadal qoraalka, hadalada iyo sixitaanka.

    e) Hubinta saxnimada qoraalada iyo kaydinta buuga diiwaan gelinta xaadirinta mudanayaasha Golaha.

    f) Hubinta in dhamaan go'aamada iyo sharciyada uu Goluhu soo saaray sida:-

        a. In ay raad-raac sax laga reebo qoraal ahaan iyo muuqaal ahaanba si wanaagsanna loo diiwaangeliyo
        b. Go'aankaasi amaba sharcigaasi waa in muddo todoba maalmood gudahood ah u kaga baxaa Golaha una gudbaa Golaha uu khuseeyo (Madaxtooyada, Guurtida).
        c. Xoghayntu waxay u xil saaran tahay gudashada shaqadii kale ee Gudoomiyuhu u u igmado.
        d. Marka Xoghayaha Guud maqan yahay waxa xilkiisa sii haynaya ku-xigeenkiisa.

13. Xeer kasta oo uu Goluhu ansixiyey una gudbaya Madaxweynaha waxaa hubinaaya Guddida Hawlaha Golaha iyo lataliyaha sharciga waxaana wada saxeexaya Gudoomiyaha iyo Xoghayaha.

Qodobka 12aad

Xilka xoghaye ku-xigeenka

1. Xoghaye Guud ku-xigeenku waxa uu qabanayaa xilka xoghayaha guud marka uu maqan yahay
2. Waxa kale oo uu qabanayaa shaqooyinka uu u igmado Xoghayaha Guud.

CUTUBKA 4AAD
MUDANAYAASHA GOLAHA WAKIILADA

Qodobka 13aad

Xilka Mudanayaasha Golaha Wakiilada

1. Mudane kasta oo ka mid ah Golaha wakiilada waa in ay xilkeeda u gudataa si waafaqsan dastuurka, xeerarka iyo xeer hoosaadka Golaha.
2. Iyadoo la eegaayo waajibaadka ku cad farqada 1aad ee qodobkan, mudane kasta oo ka mid ah Golaha wakiiladu, xil gaar ah ayaa ka saran matalaada degaanka codbixiyaasha laga soo doortay
3. Xilliga fasaxa, Xildhibaanada waxa looga baahan yahay arrimahan soo socda:-
    a) Haddii xaalad nabadgelyada iyo dhaqaalahu ay saamaxdo, waa in mudanuhu booqdaa degaanada laga soo doortay.
    b) In ay qabtaan kulamo guud ay bulshada kula socodsiinayaan arrimaha Golaha horyaala si ay ugala tashadaan iyo guud ahaan xaalada wadanku halka ay marayso.
    c) In ay kala tashadaan arrimaha guud ee ay danaynayaan iyo baahida degaanka.
    d) In ay Golaha uga soo gudbiyaan warbixin qoraal ah waxii ay kala soo kulmeen booqashadooda hawleed.
4. Shan iyo toban xildhibaan (15) wax ka badan fasax lagama siin karo kalfadhigiiba.

Qodobka 14aad
Xuquuqda Mudanayaasha Golaha

1. Dhawrsanaanta iyo xuquuqda xubinta Golaha Wakiilada waxay aahaanayaan sida uu dhigaayo Qodobka 49aad ee Dastuurka JSL.

2. Mudanuhu wuxuu Golayaasha Qaranka xaq ugu leeyahay in lagala tashado arrimaha deegaanka laga soo doortay khuseeya oo dhan, loona tix geliyo rayigiisa.

3. Xuquuqda mushahar iyo gunno ee Gudoomiyaha, ku xigeenada iyo xildhibaanadu waxay ka bilaabanayaan maalinta loo dhaariyo xilka waxaana loo raacayaa sida uu qeexayo Xeer Lr 46/2010 ee Xeerka kala xadeynta mushahaarooyinka, Gunooyinka Madaxweynaha iyo Madaxweyne Ku Xigeenka iyo mudanayaasha xeer dejinta.

4. Wixii xaquuqa ah ee ka maqnaada xildhibaanada muddada ay xilka hayeen, waxaa waajib ku ah xukuumad kasta oo timaada in ay bixiso xuquuqda uu muteystay oo buuxda.

5. Xildhibaanka laga qaaday xasaanada wuxuu qaadanayaa gunnooyinkiisa oo dhan marka laga reebo gunno fadhi, hase yeeshee kama qay bgelayo fadhiyada Golaha, ilaa iyo inta maxkamadu ka gaarayso xukun kama dambays ah arrintaas lagu soo eedeeyey.

6. Haddii Xildhibaanka la eedeeyey lagu waayo dembigii wuxuu xaq u yeelanayaa in la siiyo dhammaan xuquuqdii ka baaqataay.

7. Daawaynta mudanayaasha Golaha Wakiilada waxaa damaanad qaadaysa Dawlada.

8. Muddada ay haweenka xildhibaanada ah ay ku jiraan fasaxa dhalmada waxay xaq u leeyihiin in la gaarsiiyo qoraalada iyo go'aamada Goluhu gaaro bishiiba hal mar.

9. Wixii la xidhiidha fasaxa dhalmada iyo mudadiisa waxaa faah faahinaya shuruucda dalka.

Qodobka 15aad

Maamuuska iyo Xasaanada mudanayaasha Golaha

1. Xubnaha Golaha wakiiladu waxa ay leeyihiin xasaanad sida ku xusan Qodobka 49aad ee Dastuurka Qaranka.

2. Xildhibaanadu waxay xaq u leeyihiin in ay ka helaan xurmayn iyo maamuus dhammaystiran xafiisyada, waaxaha fulinta, garsoorka, iyo hay'adaha kale ee dawladda heer qaran, gobol iyo degmo, gaar ahaan ciidamada iyo hay'adaha samafalka caalamiga ah ee ku sugan dalka.

3. Xildhibaanka lama baadhi karo gaadhigiisa, gurigiisa iyo naftiisaba.

4. Xildhibaanka talaabo lagama qaadi karo haddii aan lagu qaban isagoo faraha kula jira dembi aan ciqaabtiisu ka yarayn Saddex (3) Sanno, sida ku cad qodobka 49[aad] ee dastuurka JSL, iyadoo ay waajib tahay in ogeysiis la siiyo Golaha Wakiilada si deg deg ah.

5. Markii xildhibaan laga qaadaayo xasaanadda waa in ay ogolaadaan kalabadh iyo hal tirada guud ee xubnaha Golaha iyadoo laga reebaayo kuraasta banaanaanshahooda la baahiyey.

6. Golaha Wakiiladu waxa uu curin doonaa xeer jideynaya in mudanayaasha xeerdejinta gadiidkooda la siiyo sumad (lambar) u gaar ah.

Qodobka 16[aad]

Ka Xaadiridda Fadhiyada Golaha

1. Xildhibaan kasta waxaa waajib ku ah inuu soo xaadiro fadhiyada Golaha.
2. Saacadaha shaqada ee Goluhu waa sideeda (8) subaxnimo ilaa laba iyo tobanka duhurnimo (12:30).
3. Haddii ay jirto baahi sii wadid shaqo Goluhu wuu sii wadaya shaqada ilaa inta ay ka dhamanayso.
4. Waqtiga saxeexa warqadda xaadiriska waa 08:00-08:45 subaxnimo.
5. Waxa Goluhu yeelan karaa aalad casri ah oo sahasha xaadiriska mudanayaasha iyo ilaalinta sacadaha imaatinka iyo bixida.
6. Warqadda xaadiriska mudanayaasha waa in maalin kasta Xoghayaha Guud u gudbiyaa Guddida Joogtada ah ee Golaha.
7. Mudane kasta waa inuu madasha shirarka ee Golaha fadhiyaa ugu dambeyn 08:45 subaxnimo
8. Fadhiyadu waxay bilaabmayaan ugu dambeyn 09:00 subaxnimo.
9. Xildhibaankii fasax la'aan ama cudur-daar la'aan ka maqanaada fadhiyada (3) maalmood shaqo oo isku xiga wuxuu mutaysanayaa digniin qoraal ah.
10. Haduu mudanuhu cudur daar la'aan maqanaado muddo gaadhaysa todoba (7) maalmood oo xidhiidh ah ama teel teel ah soddon maalmood gudahood, waxaa laga jarayaa gunno fadhiyeedkiisa maalin kasta oo uu maqnaado.
11. Haddii maqnaashaha mudanuhu ka badnaado mudada kor ku xusan waxaa loo gudbinayaa warbixintiisa/teeda Gudoomiyaha Golaha si loo hordhigo Guddida Joogtada ah ee Golaha.

12. Gunnada fadhiga ee laga jaro xildhibaanada waxaa loo furayaa xisaab (Account) gaar ah oo magaceedu yahay daryeelka mudanayaasha iyo shaqaalaha Golaha Wakiilada.

13. Kalfadhi kasta waxa gaarkiisa la isugu geynayaa maqnaashaha mudanaha waxaana guddida joogtada ahi ku soo saareysaa qoraal.

14. Mudanaha maqnaashihiisu gaadho konton iyo lix maalmood (56) oo aan isku xigin sanad gudihii waxaa loo aqoonsanayaa mudane xilkiisa gudan waayey waxaana qabanaya Qod. 73aad, Faq 3aad ee dastuurka. Mudanahan waxa go'aan ka gaadhaya gole weynaha.

15. Haddii mudanuhu soo xaadiro bilowga fadhiga, ka dibna iska baxo fasax la'aan, wuxuu la mid yahay lana xukun yahay xildhibaan ka maqan fadhiga.

16. Mudanuhu fadhiga kama bixi karo ilaa Gudoomiyhu uu xidho fadhiga socda.

Qodobka 17aad

Labiska iyo Haybada Xildhibaanka

1. Mudanayaasha Golaha wakiladu labiska ay ku imanayaan waa labis sharafta iyo karamada xildhibaanka ku haboon kana hor imanaynin shareecada islamka.

2. Mudanayaasha haweenka ee ka tirsan Golaha wakiilada waa in a lebiskoodu ahaadaa mid asturan.

Qodobka 18aad

Waayida Xubinnimada Golaha wakiilada

Xubinimada Golaha wakiilada waxaa xilka lagu waayi karaa arrimaha soo socda:-

1. Geeri

2. Istiqaalad qoraal ah oo mudanuhu u gudbiyo Gudoomiyaha Golaha, Goluhuna ogolaado.

3. Ka Maqanaasho labaatan fadhi oo isku xiga idan la,aan.

4. Xil Gudasho La'aan joogta ah sida:

   a) Dhimirkiisa oo wax u dhinma (waali) taas oo loo baahan yahay inay soo cadeeyso guddi dhakhaatiir ah oo la aqoonsan yahay luguna kalsoon yahay.

b) Caafimaad daro joogta ah ama awood beelid uuna xilka la gudan karin taas oo loo baahan yahay in ay soo cadeeyso guddi dhakhaatiir ah oo la aqoonsan yahay laguna kalsoon yahay.
c) Xukun ciqaabeed kama dambays ah oo ku dhaca kana yareyn 3 sanadood.

CUTUBKA 5AAD

MADAXWEYNAHA SOMALILAND

Qodobka 19aad

Madaxweynaha iyo Golaha Wakiilada

1. Madaxweynuhu waa inuu fadhiga wada jirka ah ee labada gole ka jeediyaa khudbad sanadeedka bilowga sanad kasta sida Qodobka 46aad farqadiisa 4aad ee dastuurka.

2. Madaxweynaha Jamhuuriyada Somaliland wuxuu hadal ka jeedin karaa Golaha Baarlamaanka munaasabadaha soo socda:-

   a) Furitaanka Kalfadhiyada Golaha
   b) Wuxuu la hadli karaa Golaha mar kasta oo uu codsado

3. Madaxweynaha waxaa ka reeban ka qaybgalka fadhiyada caadiga ah ee Golaha wakiilada

Qodobka 20aad

Eedaynta iyo Xil ka qaadista Madaxweynaha iyo ku xigeenkiisa

1. Xil ka qaadista madaxweynaha waxa soo jeedin kara ugu yaraan saddex meeloodow meel ahaan (1/3) tirada guud ee Golaha iyaga oo ku eedaynaya in uu jabiyey dastuurka ama khiyaamo qaran.

2. Mudanayaasha soo jeediyey mooshinka way soo wada saxeeyaan waxayna u soo gudbinayaan Gudoomiyaha Golaha Wakiilada ama ku xigeenada haddii aanu Gudoomiyuhu joogin.

3. Marka mooshinku soo gaadho Gudoomiyaha ama ku xigeenada way xaadirinaayaan magacyada xildhibaanada soo saxeexay mooshinka. Mudanaha maqan marka la xaadiriyo magaciisa waa laga tirtirayaa mooshinka.

4. Marka ay sugnaato in tiradii saxa ahayd soo saxeexday lana xaadiriyey waxa gudoomiyuhu ama ku xigeenadu u gudbinayaan mooshinka Lataliyaha sharciga si uu uga talo bixiyo in mooshinku dastuurka waafaqsan yahay

5. Ka dib marka lataliyaha sharcigu cadeeyo in mooshinku waafaqsan yahay dastuurka, Gudoomiyaha Golaha ayaa qabanqaabinaya fadhiga Golaha si looga doodo mooshinka oogista xil ka qaadista Madaxweynaha.

6. Marka doodu dhamaato, haddii ugu yaraan ay kala badh iyo hal tirada guud ee Golaha u codeeyaan mooshinka madaxweynaha xilka lagaga qaadayo waxa go'aankan Golaha loo gudbinayaa Golaha Guurtida.

7. Golaha Wakiiladu waxa uu u igmanayaa guddi aan ka badnayn toban (10) xubnood oo eedaynta madaxweynaha iyo madaxweyne ku xigeenka kaga oogta Golaha Guurtida hortiisa, waxaana Golaha Wakiiladu adeegsan karaan qareen madax banaan oo arrintaas eedaynta ka kaalmeeya.

8. Haddi madaxweyne ku xigeenka lagu soo oogo mooshin xil ka qaadis waxaa loo racaaya sida ku cad faqradaha 1-7.

CUTUBKA 6AAD

KALFADHIYADA IYO FADHIYADA GOLAHA WAKIILADA

Qodobka 21aad

Kalfadhiyada iyo Fadhiyada Golaha Wakiilada

1. Golaha wakiiladu wuxuu sanadkiiba yeelanayaa saddex kalfadhi (sessions) oo caadi ah sida ku cad **Qodobka 46aad** ee dastuurka oo gaadhaya muddo siddeed iyo labaatan (28) todobaad ah.

2. Labadii kal-fadhi waxa u dhexaynaaya ugu yaraan afar (4) todobaad ugu badnaanna sideed (8) todobaad oo fasax ah.

3. Kal-fadhi kasta marka uu dhamaado Goluhu wuxuu ugu yaraan qaadanayaa afar (4) todobaad oo fasaxa ugu badnaana sideed (8) Sideed todobaad.

4. Goluhu wuxuu qabsan karaa kal-fadhiyo aan caadi ahayn

Qodobka22aad

Kal-fadhiyada aan caadiga ahayn ee Golaha

Kal-fadhiga aan caadiga ahayn ee Golaha Wakiiladu wuxuu ku qabsoomi karaa:-

a. Codsi ka yimaada Madaxweynaha JSL.

b. Guddoomiyaha Golaha Wakiilada oo isugu yeedha.

c. Saddex meelood meel (1/3) tirada xubnaha Golaha Wakiilada oo qoraal ku codsada una gudbiya Gudoomiyaha.

Qodobka23aad

Ajendaha Golaha

1. Guddida Adeega Hawlaha Golaha (Business Committee) wuxuu diyaarin doonaa ajendaha kalfadhiyada Golaha.

2. Fadhiga ugu horeeya ee kalfadhi kasta ayaa qoraal ahaan loogu qaybinayaa Golaha qaybo qoraalka (draft agenda) ee kaldhigaas waxaana mudanyaasha la siinayaa 24 saacadood inay ku soo akhriyaan Ajendaha haddii aan Golaha soo jeedin kale ka iman.

3. Gole waynaha ayaa ka doodaya ka dibna ansixinaya Ajendaha.

Qodobka 24aad

Guntanka (Quorum)

1. Kala badh iyo hal (42) tirada guud ee xubnaha Golaha ayaa noqonaaya guntanka (Quorum) marka laga reebo xubnaha la baahiyey maqnaanshahooda.
2. Gudoomiyaha ayaa xaqiijinaya guntanka inta aan codka la qaadin, isaga ayaana go'aan ka gaadhaaya goor walba ee la hubinaayo guntanka.
3. Ka hor inta aanu Goluhu codayn, xubin kasta oo Golaha ka tirsan waxay codsan kartaa in la hubiyo guntanka taas oo Gudoomiyaha ku waajibinaysa in uu hubiyo guntanka (Kooram).
4. Go'aanada ka soo baxa fadhiga Golaha waa sax/sharci haddii guntan uu jiray xilligii codka la qaadaayey.
5. Codbixin kasta oo u baahan tiro cayiman, oo aan ka aheyn kuwa u baahan cod hal dheeri ah ee xubnaha jooga, inta aysan codbixintu dhicin, Gudoomiyuhu waa in uu hubiyaa in ay fadhiyaan tirada loo baahan yahay ee ay ku ansaxayso cod bixintaasi.
6. Haddii ansixinta mooshin ama qodob ajendaha ka mid ah uu u baahan yahay tiro saddex meelood laba meel, ugu yaraan saddex meelood labo ee xubnaha Golaha wakiiladu waa in ay xaadir yihiin codka ka hor.

Qodobka25aad

Noocyada Codaynta

1. Cod-bixintu waxay u dhacaysaa sidan: -

a) Cod-bixin qarsoodi ah

b) Cod-bixin gacan taag ah

c) Kow iyo toban (11) mudane ayaa qoraal ahaan ugu soo jeedin kara Gudoomiyaha Golaha in codbixin qarsoodi ah laga dhigo gacan taag.

d) Kow iyo toban (11) mudane ayaa qoraal ahaan ugu soo jeedin kara Gudoomiyaha Golaha in codbixin gacan taag ah laga dhigo qarsoodi.

2. Waxa Goluhu uu codayn qarsoodi ah ku gaadhi doonaa go'aanada la Xidhiidha: -

a. Arrimaha nabad-gelyada saamaynta ku leh ee heer qaran.
b. Doorashada Gudoomiyaha iyo ku –xigeenadiisa
c. Xil ka qaadista Gudoomiyaha iyo ku xigeenadiisa
d. Ansixinta masuuliyiinta qaranka
e. Marka ay Gudoomiyaha la haboonaato Goluhuna ku jideeyo go'aan Gole oo ah aqlabiyad hal-dheeri ah.

3. Cod-bixinta qarsoodiga ah waxaa loo samaynayaa sidan soo socota: -

a) Gudoomiyaha Goluhu waa in uu diyaariyaa sanduuqa cod bixinta
b) Gudoomiyaha Goluhu waa in uu sharaxaa habraaca codaynta
c) Gudoomiyaha Goluhu waa inuu amraa yeedhista magacyada xubnaha iyo u qaybinta xubnaha xaashida lagu codeeyo
d) Gudoomiyaha waa in uu xaqiijiyaa xubnaha codeeyey, kuwa ka aamusay iyo kuwa xumaaday, ka dibna wuxuu ku dhawaaqaa natiijida codbixinta.

4. Marka codeyntu ay tahay qarsoodi, haddii tirada codadka ogolaaday iyo kuwa diiday ay isku mid noqdaan, waxa codeynaya Gudoomiyaha oo aan codkiisu qarsoodi ahayn.

5. Marka codeyntu ay gacan taag tahay, haddii tirada codadka ogolaaday iyo kuwa diiday ay isku mid noqdaan, Gudoomiyaha ayaa codaynaaya si uu u kala saaro labada dhinac

6. Xubnaha jooga fadhiga balse aan ka qayb qaadan cod-bixinta waxaa loo xisaabinayaa sida codadka xubnaha aamusay oo kale.

7. Inta lagu dhawaaqaayo natiijada cod bixinta, xubin Golaha ka tirsan looma ogola inay ay hadal ka jeediso Golaha ama ka baxdo.

8. Natiijada cod-bixin kasta waxaa ku dhawaaqaaya Gudoomiyaha Golaha isagoo sheegaaya tirada mudanayaasha fadhiga fadhiya, codadka ogolaaday, diiday, xumaaday iyo kuwa aamusay.

Qododbka 26aad

Habka dooda iyo Anshaxa xubnaha

1. Xildhibaan walba wuxuu xaq u leeyahay in uu si xor ah u cabiro lana xurmeeyo ra'yigiisa marka Golaha laga dhex doodaayo.

2. Xildhibaanka raba inuu hadal jeediyo wuxuu raacayaa talaaboyinka soo socda:-

   a) Marka Gudoomiyuhu hadalka siiyo xildhibaanku waxa uu ku bilaabayaa hadalkiisa mahadsanid Mudane Gudoomiye.
   b) Waxa uu ugu yeedhayaa xildhibaan marka uu tilmaamayo xubin kale oo ka mida Golaha wakiilada.
   c) Marka uu sheegaayo qof kale oo ka mida madaxda qaranka waxa uu ugu yeedhayaa Mudane amaba Marwo.
   d) Xubinta rabta in ay hadasho waxay taagaysaa gacanta iyadoo aan qaylin, kicin amaba ficil kale samayn.
   e) Xubina ma hadli karto, calaamadna kuma muujin karto ra'yigeeda hadii anuu Gudoomiyuhu u ogalaan.
   f) Xubinta hadasha iyadoo aanu Gudoomiyahu u ogolaan wuu ka joojinayaa hadalka.
   g) Haddi xubintu hadalka sii wado waxa uu siinayaa digniin, hadduu sii wado hadalkana digniin labaad, haddii uu sii wado hadalkana fadhiga ayuu gudoomiyuhu amrayaa in laga saaro.

3. Xubnuhu waa in ay ku dhaqmaan Qodobadan soo socda:-

   a) Xildhibaanku waa in uu u cabiraa fekerkiisa si cad oo kooban
   b) Xildhibaanku waa in uu run ka sheegaa fekerkiisa iyo hadalkiisa
   c) Xildhibaanka hadaladiisa waa in aanay ku jirin kicin iyo hadalo qas gelin kara Golaha iyo qarankaba.
   d) Xildhibaanka hadlaaya lagama dhex geli karo hadalkiisa lagumana qaylin karo
   e) Waxaa Golaha ka mamnuuca qaylo, foodhi, sacabin iwm
   f) Xildhibaanku kama bixi karo fadhiga ka dib marka uu dhiibto fikirkiisa ilaa uu ka fasax qaato Gudoomiyaha.
   g) Xildhibaanku kuma qaybin karo qoraalo iyo kutub aanu fasaxin Gudoomiyuhu
   h) Waxaa ka reeban xildhibaanada in ay qalalaaso ka sameeyaan Golaha iyo agagaarkiisa

i) Waxaa ka reeban in laga baxo Golaha marka uu gudoomiyahu uu hadlaayo amaba ay socoto cod bixin.

j) Waxaa Xildhibaanada ka reeban in ay hadlaan ama ay buuqaan marka uu hadlaayo xildhibaan kale.

k) Waxaa xildhibaanada ka reeban in ay hadlaan marka ay socoto cod bixini.

l) Xilliga uu hogaaminaayo Gudoomiyuhu fadhiga looma tagi karo, waxna looma sheegi karo, Xoghaynta ayaa wixii qoraala iyo fariimo loo marinayaa.

Qodobka 27aad

Dhexgal Toosineed (Points of Order) ama *Sixitaan (point of correction)*

1. Mudane kastaa wuxuu codsan karaa toosin (point of order) ama sixitaan (point of correction) isaga oo aan hadalka lahayn, iyadoo Mudane kale u wato hadalkiisa.
2. Gudoomiyuhu wuxuu siinayaa hadalka mudane codsaday toosin ama sixitaan.
3. Marka la siiyo hadalka mudanaha codsaday wax toosinta ama sixitaanka, waxa laga rabaa in uu si toos ah u abaaro ujeedada, si koobana u tilmaamo arrinta uu codsaday.
4. Mudanaha loo ogolaaday toosinta ama sixitaanka kama bixi karo wax ka baxsan nuxurka arrinta u toosinta ama sixitaanka u qaatay, haddii se uu ka baxo gudoomiyuhu wuu ka joojinayaa hadalka.
5. Gudoomiyaha Goluhu marka uu hadlayo lagama qaadan karo dhexgal Toosineed (Points of Order) ama *Sixitaan (point of correction)*

Qodobka 28aad

Hadal Jeedinta Wasiirada & Madaxda kale

1. Wasiirada iyo madaxda kale ee u yimi Golaha Wakiilada si ay mudanayaashu su'aalo u waydiiyaan, waxay ka qayb qaadan doonaan fadhiyada Golaha si ay uga jawaabaan su'aalaha la waydiinayo sida uu faraayo Qodobka 53(6) ee Dastuurka JSL
2. Gudoomiyuhu waxa uu mudanayaasha u sii shaacin doonaa maalinta uu imanayo wasiirku ama madaxda kale Golaha.
3. Waqtiga waydiimuhu Kama badnaan karaan 3 saacadood haddii aanu gudoomiyuhu u ogolaan waqti intaas ka badan, taas oo Gudoomiyuhu xaq u leeyahay.

4. Gudoomiyuhu wuu u yeedhi karaa Wasiirka ama Madaxda kale maalmo kale haddii ay ugu dhamaan waydo hal maalin.
5. Marka ay Golaha yimaadaan wasiirada, madaxda kale iyo kaaliyayaashoodu waxa ay fadhiisanayaan madasha loogu talo galay.
6. Mudanayaashu waxa ay waydiin karaan wasiirka/madaxda kale su'aal kasta oo ay u arkaan in ay khusayso shaqadiisa.
7. Haddii ay su'aashu qoraal tahay mudanuhu waxa uu qoraalkiisa u gudbinayaa xoghaynta taas oo iyana u gudbin doonta Gudoomiyaha Golaha ka dibna loo gudbin doono wasiirka/madaxda kale marka uu Gudoomiyuhu uu go'aansado in su'aasha la aqbali karo
8. Gudoomiyaha Goluhu waxa uu u diidi karaa su'aasha mudanaha haduu arko in ay tahay:-
   a. Mid aan la fahmayn.
   b. Wasiirka/madaxda kale hore loo waydiiyey oo uu ka jawaabay
   c. Duraysa Shaqsiyada Wasiirka/madaxda kale
   d. Mid khatar ama dhib u keeni karta KIIS maxakamad ku jira
9. Wasiirka waxaa ku waajiba ah inuu ka jawaabo su'aalaha uu mudanuhu waydiiyey
10. Su'aalo dheeraad ah oo ka dhalatay jawaabah wasiirka/madaxda kale mudanuhu wuu weydiin karaa.
11. Gudoomiyaha waxaa ku waajiba in haddii uu wasiirku ka jawaabi waayo ama uu ka war wareego jawaabta su'aasha inuu ku celceliyo su'aasha ilaa iyo inta uu ka bixinaayo Jawaabta dhabta ah ee uu u baahan yahay mudanuhu.
12. Hadii uu wasiirku ka jawaabi waayo su'aasha waxaa ku waajiba ah in Gudoomiyuhu uu ku soo celiyo mawduuca ama su'aasha.

Qodobka 29aad
Amniga Golaha Wakiilada

1. Dhawrista nabad-gelyada Golaha waxaa u xilsaaran Gudoomiyaha Golaha oo markii loo baahdo adeegsan kara ccidanka booliska ama hawl wadeennada nabadgelyadda.
2. Waxaa reeban in qofna la soo galo hub xarunta iyo madasha fadhiga Golaha Wakiilada ama xafiisyada Golaha qofkii la soo gala waxaa laga qaadayaa talaabo sharciga waafaqsan:-
   b) Haddii uu yahay mudane in hubka laga qaado loona gudbiyo guddida joogta si loo anshax mariyo

t) Haddii uu yahay qof aan ka mid ahayn mudanayaasha Golaha waa in hubka laga qaado lana xidho.

3. Ciidamada nabad-gelyadu ma soo geli karaan dhamaan dhulka uu ku fadhiyo Goluhu kuwaas oo ay ka mid yihiin madasha fadhiga iyo xafiisyada Golaha Wakiilada hadaanu Gudoomiyuhu dalban.
4. Ciidamada sugaya amniga Goluhu ma soo geli karaan fadhiga Golaha haddii aanay ogolaansho ka helin Gudoomiyaha.
5. Fadhiyada caadiga ee Goluhu waa kuwo dadweynaha, martida kale saxaafadda u furan.
6. Cid kasta oo loo ogolaado in ay soo galaan Golaha oo aan ahayn madaxda sar sare ee dawlada, ciidamada nabadgelyadu ee Goluhu way baadhayaan waxa ay sitaan iyo jidhkoodaba.
7. Waxaa ka reeban in lala soo galo xarunta Golaha gaadiidka marka laga reebo gaadiidka mudanayaasha iyo madaxda sarsare ee dawlada iyo Hay'adaha.
8. Xubnaha Golaha iyo goob joogayaashu waa inay demiyaan moobilada (Telefoonada Gacanta) iyo qalab kasta oo carqaladayn kara ismaqalka fadhiga Golaha, mana bannaana in lagu cabbo sigaar, laguna cuno qaad ama cunto.

Qodobka 30aad

Kaydinta & Xafidaada Kalfadhiyada Golaha

1. Hadal qoraalka (Minutes) fadhiyada Golaha waxaa ka masuul ah Xoghayha Guud waxaana diyaarinaya waaxda hadal qoraalka (HANSARD).

[

2. Hadal qoraalada fadhiga Golaha waxa wada saxeexaya Agaasimaha Waaxda hadal qoraalka iyo xoghayaha Guud ee Golaha si ay u xaqiijiyaan in hadal qoraalku saxanyahay.
3. Hadal qoraalada waxa lagu kaydinayaa arkiifiyada Golaha.
4. Hadal qoraalada Golaha waxaa lagu xusayaa:

    a) Lambarka Fadhiga, Kalfadhiga Golaha iyo taariikhda
    b) Waqtiga iyo goobta fadhiga lagu qabtay
    c) Cidda gudoominaysay fadhiga
    d) Xubnaha ka soo qayb galay fadhiga xubnaha maqan ee fasax qaatay
    e) Xubnaha maqan ee aan fasaxa qaadan
    f) Ajendaha maalintaas
    g) Soo koobid arrimaha laga hadlay iyo go'aamada lagu qaatay fadhiga.
    h) Waqtiga la xidhay fadhiga.

i) Go'aamada Gudoomiyaha ee la xidhiidha habraaca ogolaashaha soo jeedimada inta uu fadhigu socday.
j) Magacyada Mudanaayasha hadlay iyo doodooda.

5. Duubista codka ama muuqaalka waxaa loola jeedaa dhamaan duubista waxa laga yidhaahdo fadhiyada Golaha iyo kuwa Guddiyadaba waxaana lagu kaydinaya arkiifiyada.

6. Gabogabada fadhi kasta, hadal qoraalada, kuwa la duubay muuqaal ahaan iyo cod ahaan waxa lagu kaydinayaa bogga Internetka ee Golaha si dadweynuhu ula socdaan shaqo maalmeedka Golaha.

Qodobka 31aad

Xushmada Istaaga Golaha

1. Xildhibaanadu waa in ay istaagaan marka madaxda hoos ku qoran ay soo galaan fadhiga Golaha:-

   a) Madaxweynaha Jamuhuuriyada Somaliland

   b) Madaxweyne shisheeye kaas oo lagu martiqaaday Golaha

   c) Gudoomiye baarlamaan ee dal kale.

Qodobka 32aad

Nidaamka Fadhiyada Golaha

1. Marka la fadhiyo Golaha waxaa xubnaha Golaha hortooda Fadhiisanaya:

   a. Gudoomiyaha.
   b. Labada Gudoomiye Ku xigeen oo is bar-bar fadhiya.
   c. Xoghayaha Guud iyo Xoghaye ku-xigeenka oo isbar-bar fadhiya.
   d. Hadal-qoraala-yaasha.
   e. Madaxda Golaha martida u ah

2. Gudoomiyuhu waxa u fadhiisanayaa faloorka sare qaybtiisa u saraysa keligii.

3. Labada Gudoomiye-kuxigeena waxay is bar bar fadhiisanayaan Gudoomiyaha hortiisa, halkaas oo ka hoosaysa kuna beegan madasha uu fadhiyo Gudoomiyuhu.

4. Xoghayaha Guud iyo ku xigeenkiisa waxa ay fadhiisanayaan Labada Gudoomiye ku-xigeen bidixdooda

5. shaqaalaha hadal qoraalku waxay fadhiisanayaan halka ugu hooseysa ee ka soo horjeeda kuraasta mudanayaasha
6. Madaxda qaranka iyo kaaliyayaashooda oo aanu ku jirin Madaxwenaha /Madaxweyne ku xigeenku kuwaas oo lagu casuumay Golaha waxa ay fadhiisanayaan midigta labada Gudoomiye ku xigeen.
7. Marka Madaxweynaha /Madaxweyne ku-xigeenka ay yimaadaan Golaha waxa ay fadhiisanayaan Gudoomiyaha dhinaciisa midig oo ah floorka sare qaybtiisa u saraysa.
8. Gudoomiyaha Guurtidu wuxuu fadhiisanayaa kursiga Gudoomiyaha Golaha wakiilada, Gudoomiyaha Golaha Wakiiladuna waxa uu ka fadhiisanayaa dhinaca midigta marka ay jiraan fadhiyada wadajirka ah ee labada Gole.
9. Gudoomiye ku xigeenada Golaha Guurtiduna waxay barbar fadhiisanayaan Gudoomiye ku xigeenada Golaha Wakiilada kuwaas oo fadhiya faloorka ka hooseeya kuna beegan halka ay labada gudoomiye fadhiyaan.

CUTUBKA 7AAD
HABKA ANSIXINTA SHURUUCDA

Qodobka 33aad
Soo bandhigida mashruuc Sharci

Sida ku cad qod.74aad ee distoorka, mashruuc sharci wuxu ka soo unkami karaa saddex meelood oo kala ah:

1. Golaha xukuumadda.
2. Ugu yaraan 11 Xubnood oo ka tirsan Golaha wakiiladda.
3. Muwaadiniin leh xaqa codbixinta tiradooduna aanay ka yarayn shan kun (5000) oo qof, waxaana ka reeban mashruuc qaanuun maliyadeed.

Qodobka 34aad
Habka Mashruuc Sharci marayo

1. Mashruuc sharciga uu curiyo Golaha xukuumadu waa in Golaha Wasiiradu ansixiyan, madaxweynuhuna Digreeto ugu soo gudbiyo Golaha Wakiilada.
2. In mashruuc sharciga ay la socoto warbixin faahfaahsan oo muujinaysa siyaasadda uu xambaarsan yahay mashruuc sharcigu
3. In soo gudbinta mashruuc sharciga lagu muujiyo inay xukuumaddu u aragto baahidiisa degdeg iyo in kale.

4. Mashruuc sharci kasta oo Golaha loo soo gudbiyaa wuxuu marayaa habkan:-

a) Waa in mashruuc sharci kasta oo Golaha Xukuumadu soo gudbiso laga hor akhriyaa wareegtada madaxweynuhu ku soo gudbiyey , loona qaybiyaa nuqulada mashruuca sharciga mudanayaasha

b) Goluhu waxa uu u yeedhayaa wasaaradda, komishanka, Guddida ama hay'adda uu mashruuc sharcigu khuseeyo si ay Golaha warbixin uga siiyaan baahida keentay in la curiyo mashruuc sharcigan.

c) Gudoomiyuhu wuxuu u gudbinayaa Guddida Golaha Wakiilada ee uu khuseeyo hawsha xeerkani waana in ay Golaha ku soo celisaa Warbixin ku saabsan xeerka muddo aan ka badnayn laba todobaad (14 Maalmood).

d) Marka Guddida loo dhiibay mashruuc sharciga Golaha ay ka hor akhrido talo bixintooda, waxa mudanayaasha loo fasaxayaa ka doodista akhriska kowaad.

e) Doodu marka ay dhamaato, waxa waaxda hadal qoraalku soo diyaarinaysaa hadal qoraalka dooda mudanayaasha ee mashruuc sharcigaas

f) Xoghayaha Guud, lataliyaha sharciga iyo waaxda hadal qoraalku waxa ay hadal qoraalka mashruuc sharciga ku soo dari doonaan soo jeedimaha helay taageerada ee mudanayaasha, waxaana mar kale loo qaybin doonaa mudanayaasha si ay ugu codeeyaan.

g) Mudanayaashu waxay soo jeedin karaan:

b) In akhris 2[aad] Goluhu ka yeesho mashruuc sharciga waxaana Goluhu ku aqbalayaa cod hal dheeri ah

t) In loo saaro mashruuca sharciga guddi gaar ah oo dib u eegis ku soo sameysa hal todobaad gudahood, waxaana Goluhu ku aqbalayaa soo jeedinta cod hal dheeri ah.

h) Mashruuc sharci kasta oo Goluhu ku ansixiyey cod aqlabiyad ah, oo aan ahayn kuwa maaliyadeed, waxaa loo gudbinayaa Golaha Guurtida.

i) Mashruuc sharci kasta oo Goluhu u gudbiyo Golaha Guurtida waa in ku soo celiyaan bil gudaheed, haddii kale waxa ku ansax noqonayaa sidii markii hore Goluhu ku ansixiyey waxaana toos loogu gudbinayaa madaxweynaha.

j) Mashruuc Sharci kasta marka uu ka soo noqdo Golaha Guurtida, waxa loo qaybinayaa mudanayaasha Golaha wakiilada.

k) Haddii Golaha Guurtida aanay wax ka bedel ku sameyn dhamaan qodobada qabyo qoraalka mashruuc sharciga Golaha wakiiladu u gudbiyey Madaxweynaha ayaa toos loogu gudbinayaa.

l) Qodobada mashruuc sharciga ka soo noqday Golaha Guurtida ee wax ka bedelka iyo kaabista ay ku sameeyeen waxa Goluhu gelinayaan codeyn ah in ay ku raacaan wax ka bedelka iyo kaabista iyo inay diidaan.

m) Haddii ay ku raacaan Golaha Guurtida waxa ansax noqonaysa sida Golaha guurtidu soo jeedisay.

n) Haddii Goluhu diido waxa ka bedelka iyo kaabista ay soo jeedisay Golaha Guurtidu waxa ansax noqonaysa soo jeedintii hore ee Golaha wakiilada.

o) Mashruuc sharci kasta oo Goluhu ansixiyo waxa saxeexaya Gudoomiyaha iyo Xoghayaha Guud waxaana loo gudbinayaa Madaxweynaha si uu u saxeexo.

p) Nuqulka xeerka ee Golaha ka baxaya una gudbaya waxa waajib ah inuu noqdo kii Goluhu u codeeyey.

q) Mashruuc sharci kasta oo Golaha Wakiiladu u gudbiyo Madaxweynaha waa inuu ku saxeexaa 21 maalmood gudahood haddii aanu baarlamaanka dib ugu soo celin.

r) Haddii madaxweynuhu aanu ku saxeexin saddex (3) todobaad gudahood ama aanu ku soo celin baarlamaanka , mashruuc sharcigaasi sidaas ayuu ku noqonayaa xeer dhaqangal ah, waxa saxeexaya Gudoomiyaha iyo Xoghayaha Guud waxaana faafinayaa Golaha Wakiilada

s) Saxeexa Madaxweynaha Ka dib mashruuc sharci kastaa wuxuu noqonayaa dhaqangal waana in uu ku soo baxo faafinta rasmiga (Official Gazette)

Qodobka 35aad

Heerka Guddiyada Golaha (committee stage)

1. Guddida Golaha ee loo xil-saaray qaybo qoraalka mashruuc sharci waxay:-
   a) Kulan xogwaraysi ah la yeelan karaan hay'addii uu ka soo unkamay mashruuc sharcigu, haddii ay u baahdaan
   b) Waxay qaban karaan kulano la-tashi ama dhegeysi dadweyne, gaar ahaan qeybaha bulshada ee mashruuc sharcigu si gaar ah u saamaynta ugu yeelan karo ama kuwa si gaar ah u danaynaya, haddii ay la habboonaato.

c) Waxay adeegsan karaan la-taliye sharci, khabiir ama aqoon yahan waayo-aragnimo iyo aqoon gaar ah u leh muwdduuca mashruuca sharciga, haddii lagama maarmaan u arkaan.

Qodobka 36aad

Waajibaadka Guddi Hoosaadka Golaha ee habraaca Mashruuc Sharci

Waajibaadka Guddida waxa ka mid ah:

1. Inay hubiyaan in mashruuc sharcigu waafaqsan yahay distoorka iyagoo kala tashanaya La-taliyaha sharciga.
2. Inay hubiyaan in mashruuc sharcigu si buuxda uga turjumayo siyaasadda ku lifaaqan iyo in lagu gaadhi karo ujeeddooyinka looga dan leeyahay.
3. Inay hubiyaan inaan mashruuc sharcigu sina u xaddidayn waxna ugu dhimayn xorriyaadka iyo xuquuqda asaasiga ah ee muwaaddinka.
4. Inay qiimeeyaan saamaynta bulsho-dhaqaale, mid togan iyo mid tabanba, ee mashruuc sharcigu ku yeelan karo bulshada.
5. Inay inay hubiyaan in qabyo qoraalka mashruuc sharcigu u baahan yahay wax-ka beddel, kaabis, marka la eego qaab-dhismeedkiisa, dhammaysnimadiisa, afka uu ku qoran yahay, iyo goldaloolooyinka kale ee ka muuqan kara.
6. Guddidu talo soo jeedintooda wax ka bedel, kaabis iyo sixitaanba waxay ku keenayaan lifaaq.
7. Guddidu waxay warbixintooda iyo lifaaqa talo soo jeedintooda mashruuc sharciga ka hor akhriyayaan Gole weynaha.
8. Haddii guddigu ku soo dhammays-tiri waayaan muddadii loo qabtay, waxay Guddomiyaha Golaha ka codsan karaan in loo kordhiyo muddo aan ka badnayn hal toddobaad (7 maalmood).
9. Haddii mar kale Guddigu ku soo dhammayn waayo hawsha mashruuc sharciga muddadii loo cayimay, Guddoomiyuhu isagoo lataliyaha sharciga kala tashaynaya wuxu xaq u leeyahay:

   b) Inuu muddo-kordhin kale oo leh waqti cayiman siiyo guddida
   t) Inuu guddi kale u wareejiyo mashruuc sharciga
   j) Inuu guddi gaar ah u saaro mashruuc sharciga
   x) Inuu dood toos u geliyo mashruuc sharciga.

Qodobka 37aad

Doodda Gole Weynaha ee mashruuc sharci

1. Doodda Gole Weynaha waxa saldhig u ah :
    a) Siyaasadda xeerka ee xukuumadddau soo gudbisey.
    b) Qabyo-qoraalka mashruuc sharciga
    c) Talo-bixinta Guddida
    d) Xogta ay soo helaan xildhibaanadu.
2. Doodda mashruuc sharci:
    a) Waxay u furan tahay mudanayaasha Golaha oo dhan.
    b) Mudane kasta oo dood ka qaybgeleyaa wuxu xaq u leeyahay muddo aan ka badnayn shan iyo labaatan (25) daqiiqo.
3. Mudanaha waxa waajib ah inuu dooddiisa ku muujiyo:
    a) Waxyaalaha uu mashruuc sharciga ama qaybo ka mid ah ku diiddan yahay ama ku durayo;
    b) Waxyaalaha mashruuc sharciga ka dhiman ama uu uu doonayo in lagu daro;
    c) Waxyaalaha uu doonayo in laga beddelo qaabka ay u qoran yihiin
    d) Afka uu ku qoran yahay iyo wixii adkanaya fahamkiisa.
    e) Xidhiidhka mashruuc sharcigu la yeelanayo xeerarka kale ee dhaqan galka ah ee JSL.
4. Doodda Golaha waxa ka soo bixi kara:
    a) In Goluhu cod aqlabiyad ah ku ansixiyo mashruuc sharciga.
    b) In Goluhu cod aqlabiyad ah ku laalo ama diido mashruuc sharciga
    c) In Goluhu akris labaad ama wareeg labaad geliyo mashruuc sharciga
    d) In Goluhu guddi gaar ah (adhoc committee) u saaro mashruuca sharciga
5. Haddii Goluhu laalo ama diido halkaas ayuu ku dhimanayaa.
6. Haddii Goluhu isku raaco in akhris labaad lagu celiyo mashruuc sharciga, waxa banaan:
    a) In lagu celiyo Guddigii hore.
    b) In loo wareejiyo Guddi kale
    c) In loo saaro Guddi gaar ah.
    d) In dood toos loo geliyo

Qodobka 38aad

Akhriska 2aad ee mashruuc sharci

1. Guddida loo xil saaray akhriska 2aad:

a) Waxay wax-ka beddel, kaabis iyo dib-u-qoris ku sameyn kartaa qabyo qoraalka mashruuc sharciga waxayna ku keenayaan lifaaq.

b) Waxay muddo cayiman oo aan ka badnaan karin hal toddobaad gudaheed, ku soo celinayaan Golaha warbixintooda oo dhammays-tiran.

c) Guddidu waxay eegayaan hadal-qoraalka doodda mudanayaasha, iyada oo tixgelin lama dhaafaan ah siinaya dhalliilaha, soo jeedimaha, iyo tilmaamaha ay muujiyeen in ka badan saddex mudane.

d) Haddii aanay mudanayaal ka badani muujin wax ka soo horjeedda kuwaas.

2. Marka Golaha lagu soo celiyo qabyo qoraalka mashruuc sharciga, mar labaad ayaa dood la gelinayaa, waana loo codaynayaa.

3. Haddii Golaha Guurtidu mashruuc sharci Golaha Wakiiladu u gudbiyey ku soo diido saddex meeloodow laba meel (2/3) tirada guud ee xubnaha Golaha mashruuc sharcigaas waxa uu ansax ku noqon karaa oo keliya haddii Golaha Wakiiladu mar labaad ugu codeeyo saddex meeloodow laba meel (2/3) tirada guud ee xubnaha Golaha haddi kale mashruuc sharcigaasi wuu dhimanayaa.

4. Haddii Golaha Guurtidu ku ansixin waayo mashruuc sharci Golaha wakiiladu u gudbiyey ama jawaab ka soo celin waayo muddo bil ah gudaheed, xeerkaasi sidiisa ayuu u ansaxayaa, waxana loo gudbinayaa madaxweynaha.

Qodobka 39aad

Xeerka Madaxweynuhu Soo Celiyo

1. Madaweynaha, isaga oo adeegsanaya awoodda distoorku siiyey ee ku xusan Qodobka 77aad faqradiis 5aad wuxu Golaha ku soo celin karaa xeerarka ay ansixiyeen golayaasha xeerdejintu, haddii uu arko inuu qodob ama qodobo distoorka ka soo horjeedaa ku jiraan.

2. Haddii ay xeer golayaasha xeer-dejintu ku ansixyeen aqlabiyad gaadhaysa ama ka badan saddex meeloodow laba meel (2/3), Madaxweynuhu xeerkaas ma soo celin karo.

3. Madaxwenuhu haddii uu soo celiyo xeer waxa waajib ah inuu soo sheego ama ku muujiyo qoraal ahaan qodobbada uu diiddan yahay iyo sababaha uu ku diiddan yahay oo faahfaahsan.

4. Xeerka madaxweynuhu soo celiyo waxa la gelinayaa dood ku kooban qodobada uu wax ka soo bedelay ama diiday madaxweynuhu.

5. Haddii Goluhu ku qanci waayo sababaha diidmada Madaxweynaha, wuxu xeerka ku ansixinayaa aqlabiyad aan ka yarayn saddex meeloodow laba meel (2/3) tirada guud ee xubnaha Golaha marka laga reebo xubnaha banaanaanshahooda la baahiyey.

6. Haddii tirada codka ansixintu ka yaraato saddex meeloodow lababa meel (2/3), xeerku halkaas ayuu ku dhimanayaa.

Qodobka 40aad
Habka dhaqan gelinta mashruuc sharci la o golaaday

Mashruuc Sharci wuxuu xeer noqonaayaa marka uu maro habraaca Xeerdejinta si waafaqsan dastuurka madaxweynuhuna saxeexo, laguna soo saaro faafinta rasmiga ah.

Qodobka 41aad
Mashruuc Sharciyada La Diiday

Haddii uu Golaha wakiiladu diido mashruuc sharci laguma soo celinayo Golaha muddo Shan iyo afartan (45) maalmood ah laga bilaabo maalinta la diiday

Qodobka 42aad

MOOSHINADA (MOTIONS)
DABEECADA GUUD EE MOOSHINADA (MOTIONS)

1) Mudanayaashu waxay xaq u leeyihiin inay soo qoraan CODSI MOOSHIN waxaanay ku soo hagaajinayaan Xoghayaha Guud.

2) Ma dhici karto dooda mudanayaasha ee ku saabsan arrrin ama hawl kasta mooshin mooyaane

3) Guddoomiyuhu wuxuu xaadirinayaa magacyada mudanyaasha soo saxeexay mooshinka, mudanaha maqan marka la xaadiriyo waa laga tirtirayaa mooshinka.

4) Mooshinka waxa loo gudbinayaa La-taliyaha sharciga si uu u hubiyo in mooshinku waafaqsan yahay xeer hoosaadka iyo dastuurka JSL.

5) Gudoomiyuhu marka uu helo jawaabta la taliayaha sharciga ee ansaxnimada mooshinka wuxuu mudeynayaasha wargelinayaa waqtiga la bilaabayo dooda mooshinka.

6) Ka hor intaan dooda mooshinka la bilaabin waxa nuxurka mooshinka gole weynaha ka hor akhriyi doona mudane ka mid kuwa soo saxeexay mooshinka.

7) Hadaanu xeerkani si kale u dhigin mooshinku, dooda ka dib, wuxuu mooshinku ku ansaxayaa aqlabiyada fudud.

8) Tirada Xilldibaanada Mooshin keeni kartaa waa inaaney ka yaraan todoba xubnood **(7)** hadaanu Xeerarku si kale u sheegin.

Qodobka 43aad

Habka Codsiga iyo Noocyada Mooshinada

1. Guud ahaan mudanayaashu waxay mooshin ka samayn karaan Arrin ku saabsan habka xil-gudashada Baarlamaanka (Subsidiary Motions) ama arrin/hawl ka baxsan xil gudashada baarlamaanka (Substantive Motions) waana in codsiga lagu xusaa labadan kuu khuseeyo.

2. Lama Furi karo mooshin haddii arrinta uu ka hadlayo ama uu motionku khuseeyaa uu Goluhu ka Dooday isla Kal-fadhigaas.

3. Mudanayaashu waxay Mooshin u codsan karaan habkan:-

    a) Mooshin ku saabsan In fadhiga Golaha Dib loo dhigo (Motion to Adjourn)
    b) Mooshin ku saabsan kaabis iyo wax ka bedel mashruuc sharci ama kaabis (motion to ammend)
    c) Mooshin ku saabsan inay yimaadaan ama anshaxmariyaa mudanayaasha maqnaada (Motion for the Call of the House).
    d) Motion ku saabsan in arrin ama xeer qabyo ah la tirtiro (Motion Lay on The Table)
    e) Mooshin ku saabsan in dib loo dhigo Hawl qabyo ah (Motion to Postpone)
    f) Mooshin ku Saabsan in la Joojiyo Dooda ama Suaal/Qabyo ahayd in Cod loo qaado (Motion for Previews Question)
    g) Mooshin ku Saabsaan in muddo gaaban lagu kordhiyo Fasax Kal-fadhi (Motion to Recess)

h) Mooshin ku Saabsan in guddi gaar ah loo saaro daraasad, baadhitaan fal/dhacdo, dib u eegis ama dib u curin mashruuc sharci ama in talaabo arrin laga qaado (Motion to Refer or Commit).

Qodobka 44aad

Wargelinta mudanyaasha

1. Inta kal-fadhigu socdo waxa gudoomiyuhu mudanyaasha Golaha ku wargelinayaa:-
   a) Soo gudbinta warbixinta mashruuc sharciyada loo dhiibay guddiyada Golaha
   b) Soo gudbinta warbixinta guddiyada gaarka ah
   c) Mooshinada cusub
   d) Digreetooyinka ka yimaada Madaxweynaha
   e) Xeerarka ka soo noqda Golaha Guurtida
   f) Xeerarka ka soo noqda Madaxweynaha
   g) Ansixinta mas,uuliyiinta qaranka

CUTUBKA 8AAD

GUDDIYADA

Qodobka 45aad

Guddi Hoosaadyada Golaha

1. Si uu u fuliyo waajibaadkiisa dastuuriga ah, Goluhu waxa uu yeelanayaa guddi hoosaadyo.
2. Tirada Guddiyada waxa qeexaya xeer hoosaadka Golaha Wakiilada
3. Xeer-hoosaadka ayaa qeexaya waajibaadka Guddiyada iyo tirada Guddi kasta
4. Waxaa banaan in Guddi ay arrin khaas ah oo leh waqti cayiman awgeed ay ku darsan karto xildhibaan aan guddida ka mid ahayn, xildhibaankaasi waxa u kala qayb geli karaa fadhiyada guddida laakiin malaha xuquuqda cod bixinta ee arrimaha ay guddidu go'aan ka gaadhayso.

Qodobka 46aad
Waajibaadka Shaqo ee Gudiyadda Golaha Wakiiladda

Waajibaadka shaqo ee Guddiyada Golaha Wakiilada waxay noqonayaan sidan:

1. In ay fuliyaan shaqo kasta oo Golaha wakiiladu u xilsaaro

2. In ay baadhaan, abuuraan, ka doodaan, kana talo bixiyaan mashruucyadda sharci ee la horkeeno Golaha Wakiilada.

3. In ay Golaha Wakiilada u soo jeediyaan mashruucyo sharci oo qabyo ah ama qaraaro qabyo ah oo ku saabsan waxyaabaha ay shaqadoodo tahay.
4. Inay Golaha usoo jeediyaan sharciyo qabyo ah oo ay tahay in xukuumada faraan in ay u soo gudbiso.
5. In ay talo siyaan Wasaarada maaliyadda ku saabsan mudnaanta miisaniyadeed ee wasarada guddiyadda shaqadu kala dhaxayso.
6. La socodka iyo dabo-galka maamulka xukuumadda iyo hay'adaha dawladda oo dhan.
7. In ay badhaan oo saxaan siyaasada saamaynta ku leh wasaaradaha ay gudiyada shaqadu ka dhaxayso (line ministers).
8. In ay ka talo bixiyaan ama cadeeyaan arrimaha Golaha loo soo gudbiyo.
9. In ay keenan doodo Golaha kuwaas oo ay shacabka faa'iido ugu jirto.
10. In ay kormeeraan, qiimeeyaana habka loo fulinaayo loona hirgelinaayo sharciyada iyo qorsheyaasha Xukuumadda iyo Hay'adaha.
11. In ay dib- u- eegis ku sameeyaan qorshaha kharashaadka waqtiga dhaw iyo kan fog ee hay'adadaha ama wasaaradaha loo xilsaaray delete.
12. Inay kala qayb qaataan diyaarinta odoroska miisaaniyadda wasaaradaha iyo hay'addaha dawladda ee shaqada Guddidu khuseyso.
13. In ay sameeyaan dadaal kasta oo ay kula falgalayaan kuna kasbanayaan bulshada rayidka ah.
14. In ay Golaha Wakiilada ku wargaliyaan shaqada hadba taala.

Qodobka 47aad

Qaabdhismeedka Guddi-hoosaadka

1. Guddi hoosaad kastaa ee Golaha Wakiiladdu waa in ay yeelataa Gudoomiye iyo Gudoomiye ku xigeen.
2. Gudoomiyaha iyo ku xigeenka waxaa iska dhex dooranaya Guddida, waxaana doorashadu ku ansaxaysaa cod hal dheeeri ah ah marka guntanku (Qorum) buuxo.
3. Guddomiyaha guddida ayaa gudoominaya shirarka Guddida, marka uu maqan yahayna waxa gudoominaya ku xigeenka.

4. Go'aanada iyo qoraalada Guddida waxa saxeexaya Guddoomiyaha.

5. Haddii gudoomiyaha/ku-xigeenka gudidaasi uu soo gudbiyo istiqaalad qoraal ah, haddii uu dhinto, haddii ay ku timado xil gudasho la'aan joogto ah, ama si joogta ah uu ka maqnaado kulamadda guddida, guddidu waxa uu arrinkaas ku wargalinayaa Gudoomiyaha Golaha Wakiiladda ka dibna waxa ay dooranayaan Gudoomiye ama ku xigeen cusub.

Qodobka 48aad

Kulamada Guddiyada

1. Guddiyadu waa in ay si joogto ah u kulman ugu yaraan afar (4) jeer bishiiba.
2. Waxa banaan in Guddi Hoosaadka Golaha ka mid ahi shiraan marka uu fadhiyada Goluhu Xidhan yahay haddii ay soo baxdo hawl aan looga maarmayn, waxaana isugu yeedhaaya Gudoomiyaha Guddida.
3. Guddi kulan kale ma yeelan karto marka uu Gole waynuhu furan yahay ilaa ay Gudomiyaha Golaha Wakiilada fasax ka hesho.
4. Marka uu helo codsi ay ku saxeexan yihiin ugu yaraan saddex meelood (1/3) xubnaha Guddida, Gudoomiyuhu Guddidu waa in uu qabtaa kulan muddo ku siman toddoba (7) maalmood gudahood oo shaqo ah, iyadoo xubnaha guddida lagu wargelinaayo jiritaanka kulanka ugu yaraan 48 saacadood ka hor, sababta loo qabanayo kulankaasna waa in lagu cadeeyaa ajendaha.
5. Marka Gudoomiyuhu uu iclaamiyo kulan, waa in xoghayaha Guddidu uu dhammaan ogaysiiyaa Xubnaha kulankooda 24 sacadood ka hor kulanka isagoo ogaysiinaya wakhtiga, goobta iyo ajendaha shirka.

Qodobka 49aad

Kulamada Xidhan ee Guddida

1. Shirarka Guddiyadu waxay noqonayaan kuwa u furan dadweynaha iyo Saxaafadaba marka laga reebo xilliyada laga doodaayo:
   a) Arrimo qarsoodi ah oo taabanaaya amniga dalka
   b) Qandaraasyo ganacsi oo qarsoodi ah
   c) Warbixino muhiima oo Golaha khuseeya
2. Marka aqlibiyada Guddidu ay isku raacaan in u Kulanku ahaado mid Xidhan.

Qodobka 50aad
Ajendaha kulanka Guddida

1. Gudoomiyaha Guddida isagoo la tashanaya Gudoomiye ku xigeenka waa in uu ku wargeliyaa xubnaha guddida ajendaha kulanka, isagoo tixraacaaya qorshaha shaqo ee guddida iyo kan Golaha wakiilada.

Qodobka 51aad
Shaqaalaha Guddiyada

1. Golaha wakiiladu waa in uu u diyaariyaa shaqaale maamul iyo mid farsamo Guddiyada.
2. Xoghayaha Guud ee Golaha ayaa ka masuul ah shaqaalaha maamulka ee guddiyada.
3. Xogheymaha Guddiyada waxaa ku waajiba in ay duubaan cod iyo muuqaal ahaan dhamaan kulamada guddiyada kuna kaydiiyaan arkiifiyada Golaha wakiilada, nuqulna waxa la siinayaa Gudoomiyaha.

Qodobka 52aad
Tirada Guddi hoosaadyada Golaha

Golaha Wakiiladu isaga oo xilkiisa u gudanaya si waafaqsan dastuurka wuxuu yeelanayaa Guddi-hoosaadyo Joogta ah iyo kuwo gaar ah, kuwaas oo ka koobnaan doona:-

1. Guddida Joogtada ah iyo Anshaxa.
2. Guddida ilaalinta iyo daryeelka hantida qaranka.
3. Guddida dhaqaalaha, maaliyada iyo ganacsiga.
4. Guddida arrimaha deegaanka, xoolaha, beeraha, iyo khayraadka dabiiciga.
5. Guddida arrimaha gudaha iyo nabadgelyada.
6. Guddida siyaasada arrimaha debedda, iskaashiga caalamiga ah iyo qorsheynta qaranka
7. Guddida arrimaha bulshada iyo diinta.

8. Guddida Hawlaha Golaha (business Committee)
9. Guddida Garsoorka, Shuruucda iyo Xuquuqul Insaanka
10. Guddida Difaaca iyo Nabad Sugidda (Defence and Intelligence Committee)
11. Guddida hawlaha guud iyo Gaadiidka

2. Waxaa xubnaha guddiyada xilka xulistooda iska leh Gudoomiyaha, isagoo tixgelinaya aqoontooda cilmiyeed iyo waayo aragnimada ay xubnuhu u leeyihiin hawlaha loo xilsaaray.
3. Guddi hoosaad kasta waxa ay ka koobnaanaysa ugu yaraan shan (5) xubnood.
4. Guddida Joogtada iyo Anshaxu waxay ka koobnaan doontaa ugu yaraan saddex iyo toban xubnood (13).
5. Muddo xileedka Guddi kasta waa hal (1) sano ugu yaraan.
6. Xubin sanadka gudihiisa waa laga bedeli karaa guddi hoosaad iyada oo loo bedalayo guddi hoosaad kale.

Qodobka 53aad

Guddi Hoosaadyada Gaarka ah

1. Goluhu wuxu yeelanayaa Guddiyo gaar ah (AD HOC COMMITTEE) waxayna jirayaan inta hawsha loo magacaabay socoto.
2. Guddiyada gaarka ah waxa xilka xulistooda iska leh Gudoomiyaha Golaha wakiilada.

Qodobka 54aad

Guddida Joogtada ah Iyo Anshaxa

Xilka Guddida Joogtada ah:-

1. Tirada guddida joogtada ah waa Saddex iyo toban (13) xubnood ugu yaraan waxaana soo magacaabaaya Gudoomiyaha Golaha wakiilada.
2. Guddida joogtadu waa in ugu yaraan ka mid noqdaa hal mudane (1) oo garyaqaan ahi.
3. Guddiga Joogtadu wuxuu awood u leeyahay muddada jiritaanka Golaha in uu soo jeediyo:

b) Wax ka beddel iyo kaabis xeer-hoosaadka Golaha

t) Fasiraadda Qodobada Xeer-hoosaadka.

4. Guddida joogtadu waxay u xilsaaran yihiin anshaxmarinta mudanayaasha Golaha wakiilada.
5. Guddida joogtada ahi waxay u xilsaaran yihiin in ay ku sameeyaan xaqiijin xaaladda burin karta xubinnimada mudanaha iyo wixii ka horimanaya masuuliyadda uu xambaarsan yahay mudanuhu.
6. Guddida Joogtada ah waxaa u bannaan inay u gudbiyaan Gudoomiyaha arrimaha loo xil-saaray ee waafaqsan xeer-hoosaadka haddii ay go'aan ka gaadhista uga maarmi waayaan.
7. Guddida joogtada ah waxay eegayaan talooyina ka soo jeediyaan, dacwadaha Gudoomiyaha iyo ku xigeenadiisa ay ka ka soo gudbiyaan mudanayaasha.
8. Guddida joogtada ah Waxay u xilsaaran yihiin cabashooyinka arrimaha khuseeya shaqaalaha iyo sharciga shaqaalaha Golaha.
9. Guddiga joogtadu waxay hawlaha Golaha sii wadayaan inta Goluhu fasaxa ku jiro.
10. Guddida joogtadu waxay go'aan ka gaadhaysaa cabashooyinka ay uga soo gudbiyaan mudanayaashu shir-gudoonka ama mudane kale waxana mudanaha la siinayaa xaal-marin ku habboon marka gefku caddaado.

Qodobka 55aad

Guddida arimaha Gudaha iyo Nabadgelyada

Xilka Guddida waxay tahay:

a) Ka baaraan degista iyo ka talo bixinta shuruucda la xidhiidha hawlahooda.

b) Ka talo bixinta iyo la socodka arrimaha gobolada iyo degmooyinka dalka

c) Ka talo bixinta xidhiidh wanaaga odayaasha dhaqanka iyo maamulista gobolada iyo degmooyinka

d) La socodka arimaha ciidanka booliska iyo hay'adaha amniga

e) La socodka arimaha socdaalka iyo jinsiyada

f) La socodka qorshaha qaran ee maamulida amniga iyo xasilinta dalka.

g) Dersida iyo la socodka hawlaha doorashooyinka iyo kormeerida Komishanka doorashooyinka qaranka.

Qodobka 56aad

Guddida Hawlaha Golaha (Business Committee)

1. Guddida Hawlaha Goluhu waxay ka koobnaan doontaa:
    - Gudoomiyaha Golaha Wakiilada.
    - Labada Gudoomiye Ku xigeen.
    - Dhamaan Gudoomiyayaasha Guddiyada Golaha
    - Xoghayaha Guud iyo ku xigeenkiisa
2. Gudoomiyaha Guddidan waxa uu noqon doonaa Gudoomiyaha Golaha Wakiilada, hadii uu maqanyahay waxaa gudoomin doona Gudoomiye ku Xigeenka 1aad hadii uu isna maqan yahay Ku-xigeenka 2aad ee Golaha, Haddii uu maqan yahay Gudoomiyaha Guddida Joogtada ah.
3. Shaqooyinka Guddida Hawlahu waxay noqon doontaa:
    - Sameynta ajendaha kalfadhi kasta ka hor inta aanu furmin kalfadhigu.
    - Sameynta qorshe hawleedka kalfadhiga oo xiliyeysan (parliamentary session calender).
    - Habaynta shaqada fadhi kasta ee Golaha.
    - Siinta waqti doodaha ku saabsan heerka mashruucyada Sharci iyo shaqooyinka kale.
    - G'oaaminta qaabka shaqo ee hawlaha Golaha, marka laga reebo hawlaha u gaarka ah guddi hoosaadyada iyo Gudoomiyaha Golaha.
4. Gudashada shaqooyinka kale ee Goluhu uu u magacaabo.
5. Ka talo bixinta odoroska miisaaniyadda Golaha inta aan loo gudbin Wasaaradda Maaliyadda.

Qodobka 57aad

Guddida ilaalinta iyo daryeelka hantida qaranka

Waajibaadka Guddida waxaa ka mida:

1. La socodka maamulka xukuumadda iyo hay'adaha dawladda ee madaxa banaan, Wakaaladaha, iyo shirkadaha dawladda ee ay isku shaqada yihiin
2. Awoodaha Guddida Ilaalinta iyo Daryeelka Hantida Qaranku waa sidan:-

- Curinta iyo Diyaarinta xeerar la xidhiidha Maaliyada/Ilaalinta iyo Daryeelka Hantida Qaranka.
- Wax Ka beddelka iyo kaabis ku samaynta xeerarka ku saabsan ilaalinta iyo daryeelka hantida qaranka ee hoos yimada awooda Guddida.
- Deraasada warbixin sanadeedka uu Golaha wakiilada u soo gudbiyo Hanti-dhowrka Guud.
- Dib u eegidda iyo talo ka bixinta warbixin sanadeedka/Xisaabaadka iyo Qoraalada uu hantidhawrka Guud u Soo gudbiyo Golaha.
- Diyaarinta warbixin faahfaahsan oo ay ka diyaariyaan warbixinada uu hantidhawruhu uu soo gudbiyo Golaha una gudbiyaan fadhiyada Golaha.
- Baadhitaan iyo kormeer joogta ah oo ay ku maraan dhammi ilaha dhaqaalaha wadanka si ay u hubiyaan wax soo saarka goobahaas ugalana dagaalamaan musuqmaasaqa iwm.
- U yeedhida Wasaaradaha iyo Hayadaha Dawladda si ay wax uga waydiiso waxqabadkooda iyo Gudashada Xilkooda si waafaqsan qodobada 53aad Farqada 7aad ee Dastuurka Jamahuuriyada Somaliland.
- In ay warbixin sanadeed ay ka soo diyaariso adeegsiga iyo Ilaalinta hantida qaranka una gudbiso Golaha wakiilada si u uga soo saaro baaqyo iyo qaraaro ku saabsan Ilaalinta iyo Daryeelka Hantida qaranka.
- In ay suurta geliso xeerarka lagu ilaalinayo daryeelka hantida qaranka.
- Iyo in ay qabtaan hawlaha kale ee uu ujideeyey Dastuurka iyo xeer Hoosaadka Golaha wakiilada

Qodobka 58aad

Guddida dhaqaalaha, maaliyada iyo ganacsiga

Shaqada Guddidani waxay noqon doontaa Sidan hoos ku qoran:

- Ka baaraandegista iyo ka-talabixinta shuruucda la xiriirta hawshooda iyo waajibaadkooda
- Wuxuu darsayaa, kana baaraan degaa soo jeedinta xukuumadda ee ku aadan ku talagalka miisaaniyadda qaranka sanad kasta.
- Wuxuu tixgaliyaa hindiso sharciyeedyada uu Golaha u xilsaaro ee arimaha misaaniyadda iyo maaliyadda;
- Wuxuu dib u eegayaa siyaasada lacageed ee xukuumadda JSL.
- Wuxuu ka baaraan degaa kharash-miisaaniyadeedka hay'adaha iyo wakaaladaha iyo Wasaaradaha Dawalada.
- Wuxuu u kuurgalka siyaasadda cashuuraha iyo dakhliga.
- Wuxuu ka talo bixinayaa odoroska miisaaniyad sanadeedka qaranka, warbixina ka jeedinayaa gole weynaha.

Qodobka 59aad

Guddida siyaasada arrimaha debedda, iskaashiga caalamiga ah iyo qorsheynta qaranka

Waajibaadka Guddida Waxaa ka mid ah:

- Ka baaraan degista iyo ka talo bixinta shuruucda la xiriirta hawshooda iyo waajibaadkooda
- Xiriirka caalamiga ah
- Heshiisyada caalamiga ah
- Safaaradaha iyo Qunsuliyadaha
- Qurbajoogta & Qaxootiga

Qodobka 60aad

Guddida Arrimaha Bulshada iyo Diinta

Arrimaha hoos imaanaya guddi-hoosaadyadan waxaa ka mid ah**:**

- Ka baaraan degista iyo ka-talabixinta shuruucda la xiriirta hawshooda iyo waajibaadkooda
- Caafimaadka bulshada
- Siyaasada caafimaadka qaran
- Daryeeelka caafimaad iyo caymiska
- Waxbarashada hoose iyo tan sare
- Tababarka xirfadaha iyo waxbarashada aan rasmiga aheyn
- Sayniska&Arrimaha Tiknoolajiyada
- Dhalinyarada iyo ciyaaraha
- saxaafadda

Qodobka 61aad
Guddida arrimaha deegaanka, xoolaha, beeraha, iyo khayraadka dabiiciga:

Arrimaha hoos imaanaya guddi hoosaadkan waxaa ka mid ah:

- Ka baaraan degista iyo ka-talabixinta shuruucda la xidhiidha hawshooda iyo waajibaadkooda
- Dhul beereedka iyo siyaasada dhulka
- Waraabka
- Kalluunka iyo kheyraadka badda
- Horumarinta reer miyiga, xannanada xoolaha & dhirta iyo daaqa
- Ilaalinta Bayadda iyo ilaalinta d uurjoogta
- Shidaalka, macdanta & biyaha.

Qodobka 62aad

Guddida Garsoorka, Cadaalada, shuruucda iyo xuquuqul Insaanka

Waajibaadka Guddidan waxaa ka mida ah:

- Dejinta iyo kala talo bixinta shuruucda la xidhiidha hawshooda iyo waajibaadkooda
- Xukista xubnaha guddida cadaaladda ka galaya Golaha Wakiilada
- daba galka dhaqan gelinta shuruucda Goluhu ansixiyey
- La socodka xaaladda Xuquuqul Insaanka JSL iyo siinta warbixino arrintan la xidhiidha Golaha Wakiilada.
- La socodka nidaamka garsoorka iyo cadaaladda
- Kormeerka xaaladaha jeelasha iyo siinta warbixino Golaha Wakiilada

Qodobka 63aad
Guddida hawlaha Guud iyo Gaadiidka

Waaajibaadka Guddidan waxaa ka mida:

- Curinta iyo ka talo bixinta shuruucda la xidhiidha Hawshooda iyo waajibaadkooda
- La socod xaaladda Guud ee hawlaha (public works) iyo Gaadiidka (transport).
- Siinta warbixin gole weynaha xaaladda guud ee hawlaha Guud iyo gaadiidka.
- Curinta iyo ka talo bixinta shuruucda gaadiidka iyo hawlaha guud

Qodobka 64aad
Guddida Difaaca iyo Nabad Sugidda (defence and Intellegence Committe)

Waaajibaadka Guddidan waxaa ka mida:

- Ka talo bixinta mashruucyada sharci ee khusseeya siyaasadda difaaca qaranka (defence policies)
- Ka talo bixinta amashruucyada sharci ee khuseeya nabad sugidda (intelligence)
- Siinta Gole weynaha xaaladaha difaaca iyo nabad sugidda
- La shaqeynta iyo dabagalka hey,addaha qaranka ee qaabilsan difaaca iyo nabd sugidda
- Amniga Golaha Wakiilada.

CUTUBKA 9AAD

KORMEERIDA XUKUUMADA

Qodobka 65aad

U yeedhidda masuuliyiinta qaranka

1. Goluhu Wakiiladu waxa uu awood u leeyahay inuu u yeedho xubnaha Golaha xukuumadda, hay'adaheeda madaxa banaan, wakaaladaheeda, komishanada iyo Guddiyada qaranka si uu wax uga waydiiyo gudashada xilkooda.
2. Guddiyada Golaha Wakiiladu waxay awood u leeyihiin in ay Wasiirka ama madaxda hay'adaha Dawladda ama madaxda sare ee kale ee Qaranka ee hawshoodu khusayso, in ay u yeedhaan waxna ka waydiiyaan gudashada xilkooda.

Qodobka 66aad

Maamulka Guud ee Golaha Wakiilada

1. Xilka maamulka guud iyo ka maaliyadeed ee Golaha waxa ka mas'uul ah Gudoomiyaha Golaha Wakiilada.
2. Xoghayaha Guud waa masuulka ugu sareeya shaqaalaha Golaha kana kaaliya Gudoomiyaha hawlaha maamulka, maaliyadda, shirarka iyo shaqaalaha ee Golaha.
3. Xoghayaha Guud waxa uu ka amar qaadanyaa Gudoomiyaha Golaha.
4. Xoghayaha Guud waxa uu la derejo yahay Agaasime Guud.
5. Shaqaalaha Goluhu waxa hoos imanayaa kana amar qaadanayaan Xoghayaha Guud
6. Xoghayaha Guud waxa uu kormeeraya, qiimaynayana kana war bixinayaa shaqaalaha Golaha
7. Shaqaalaha Golaha Baarlamanku waa shaqaale Dawladeed isla markaana waa shaqaale muhiim ka ah shaqaalaha rayidka ee dawlada waxaanay la mustawe yihiin shaqaalaha madaxtooyada JSL.

Qodobka 67aad

Ku dhawaaqida Xaalada Degdega ah

1. Golaha wakiiladu waxa uu ansixinayaa ama dheerayn karaa xaalada degdega ah si waafaqsan Dastuurka Qaranka

Qodobka 68aad

Wax ka-bedelka Xeer Hoosaadka Golaha wakiilada

1. Waxka bedelka Xeer hoosaadka waxaa soo jeedin kara:
    a) Guddida Joogtada ah ee Golaha Wakiilada
2. Guddida joogtada ayaa soo jeedimaha ku xusan faqrada 1aad ka doodeysa gudoomiyaha Golahana u soo gudbinaysa soo jeedinta kama dambeysta ah ee guddida.
3. Gudoomiyaha ayaa Gole weynaha hor keeni doona soo jeedinta kama dambeysta ah ee guddida joogtada ah.

Qodobka 69aad

Laalis

1. Qodob kasta oo ka tirsan xeer-hoosaadkan oo la xidhiidha hawlahan ama habsocodka fadhiyada Golaha ama gudi ka mid ah Golaha waxa lagu laali karaa qaraar ka soo baxa isla Golaha.
2. Laalis kasta oo ku saabsan qodob waxay ku koobnaanaysaa oo keliya ujeedada tooska ah ee laalista la ansixiyey ku kooban tahay.

Qodobka 70aad

Buuxinta Jagada Golaha Wakiilada

Haddii ay banaanaato jago xubin ka mid ah Golaha Wakiilada waxa loo soo buuxinayaa si waafaqsan xeerka doorashada Golaha Wakiilada JSL

Qodobka 71aad

Dhamaadka mudada Golaha Wakiilada

Mudada Golaha Wakiiladu waxay dhamaanaysaa marka maxkamadda Sare ee JSL ansixiso doorashada xigta ee Golaha Wakiilada cusub sida ku xusan Qodobka 44aad ee dastuurka Faq 1aad.

Qodobka 72aad

Habka loo raacayo kala dirista Golaha Wakiilada

Talaabooyinka ku saabsan kala dirista Golaha, wuxuu Goluhu u igmanayaa oo wakiil uga noqonaya Guddida garsoorka, cadaaladda iyo xuquuqul insaanka iyo la taliyaha sharciga ee Golaha Wakiilada

Qodobka 73aad

Dhaqangalka Xeer-hoosaadka

1. Xeer-hoosaadka waxaa saldhig u ah dastuurka JSL, wixii aan waafaqsanayn waxa uu noqonayaa waxba kama jiraan.
2. Xeer-hoosaadku wuxuu dhaqangalayaa marka Golaha wakiiladu ansixiyo Gudoomiyuhuna saxeexo.

Md Cabdiraxman Maxamed Cabdilaahi (Cirro)
Gudoomiyaha Golaha Wakiilada JSL

____